

Jezbera

Slova k povyjasnění

naší slovanské vzájemnosti,

spolu i odpověď redakci časopisu „Národ“ na to, čím zúmyslně pravdy nemluvíc, svým čtenářům by neprospěla, jakož i nezvrátné důkazy o tom, že úvahy a zprávy vezdy jen s rozmyslem čítati radno.

Nynějším i budoucím rozumným Čechům k posouzení napsal a vydal:

F. J. Jezbera.

**Pravdu sobě mluvme,
dobří spolu buďme.
Přísloví české.**

(Připojeny: program všeslovanského časopisu „Slověnin“ s obsahem prvního ročníku, a ruská abeceda tisková i psací s historickým přehledem).

(Cena 40 kr. r. č.)

V PRAZE 1864.
Nákladem spisovatelovým.

K odstranění však nedůslednosti stůj :

na stránce	v řádku			
4	19:	k 71,000.000	místo	k 75,000.000
4	34:	naznačuje	„	naznačují
6	16:	vzdorovaly	„	vzdorovali
13	19:	přiučovali	„	přiučovli
13	27:	nazírani	„	nazýrání
17	26:	τεχνη	„	τεϰνη
23	18:	Šafaříkovu	„	Šafaříkově
24	6:	násílí	„	násily
25	19:	zkušených spolupracovníkův	„	zkušené spolupracovníky
29	15:	svěřovaly	„	svěřovali
41	31:	suchá	„	such
47	15:	vzájem	„	vzáje.

I.

Že poznávání nářečí slovanských nikomu na ujmu, než každému Slověninu jen k velikému prospěchu vezdy bylo a bylo by, nikdo povážlivý tajiti nemůže a nebude už z těchto příčin:

1) Co do slova obohacuje a čistí se jím mluva národní, v níž místo slov cizých, jimiž mysl jasného pojmu nabýť nemůže, slov příbuzným kmenům už známých s prospěchem použiti se může.*)

2) Co do ducha tříbí a ustaluje se jím mluva naše, jelikož jen srovnáváním slovanských nářečí poznáváme, co naše a co cizému vlivu podlehlo.**)

---

*) Ještě před dvacíti lety byla čeština germanismy jako přeplněna. Mluvívalo se také: Já nebyl štont přehlídnout tu forotu na tej licitací. Až budu mít fairum a budu fertik, půjdu skrz ten durchaus na frišný luft na špacír. Dle toho vloudilo se se římskými jezovity i mnoho jinojazyčných slov, jako na p. inkoust, kalamář, z italianského inchiostro, calamajo a jiné latinské nešvary, které, nesrozumitelny jsouce, zdravý pojem lidu jenom umrtvujou.

**) Srovnej české místodržitel (z německého Statthalter) s polským, ruským a srbským „namiestnik“ (намѣстникъ). Podobně říká se českými slovy v duchu však němčiny: čtvrt na jednu, čtvrt na dvě atd., podle viertel auf eins, viertel auf zwei. Možno, že některý z našincův (jak mně to už kdosi z nich učinil) namítne, že i to dobře, říkáme-li čtvrt na

3) Jen poznáváním slovanských nářečí nabýváme často vysvětlení slov a gramatických forem vlastní mluvy své.

Slované, cizincům se dostavší, ustupovali těmto i v mluvném ohledu, berouce od nich neslovan-

jednu, na dvě atd., jelikož i Poláci, Charvati, Slovinci a jiní tak říkají, a že už i v staroslovanštíně podobně se říkalo, jako n. p. jeden na deset (jedenáct), tu nechtěje hádati se, aniž chtěje vnucovati komu přesvědčení své a pravdu, vyřknu jen, — byťby všichni kmenové slovanští v Rakousku podobně Čechům říkali, že je to přec holý germanismus, z něhož ani prvnější z Čechův podnes ještě nevybředli, a že právě onen posvátný staroslovanský jazyk — jemuž praotcové naši, pokud svorni mezi sebou byli, vespolně rozuměli — o tom nás poučuje a přesvědčuje; neboť české: jedenáct atd. povstalo zkrácením staroslovanského: едeн на десeтъ, čti: jeden na deset t. j. na deset jeden čili deset a jeden; dle toho znamená naše čtvrt na jednu to, co jedna a čtvrt, tedy nikoliv 12 a čtvrt. Dle důslednosti má se říkati čtvrt první (jedné) druhé, atd., jakož se říká, půl jedné (první) druhé, atd., a jakž i Rusové pěkně užívají. — Naše česká Praha je spolu prvním městem českého obchodu; a hle, ačkoliv je zde jen velmi málo štítův českých, přec ani jednoho mezi nimi viděti není, jenž správnou obchodní mluvou českou by označen byl. Všude se čte: vede obchod ve víně, mouce, zlatě atd., na místě: vínem, moukou, zlatem, jakož jen Rusové dobře slovansky hovoří, tázajíce se: čěm vy torg veďote? (čím vy trh (obchod) vedete?) Ja vedu torg vinom, mukoj, zlatom atd. Dle mého přesvědčení mají Rusové, co do ducha, ze všech kmenův Slovanských řeč nejčistější.

ské výrazy a s těmi napotom i spůsoby tak, že se utvořily u nich konečně povaha a spůsob z polovice ducha slovanského a z polovice ducha cizího.

Probudili se tu v národě muži odvážní, šlechetnou touhou slovútní, kteří v rozvaze moudré uznali, že jen živým, srozumitelným slovem národ v původnosti, činosti a zdaru prospívati může. Počali čistiti mluvu svého kmene, buď pěkná slova ze dřevních písemních památek svého kmene uvádějíce, neb znova tvoříce, neb konečně od jiných příbuzných kmenův berouce. K jakové čistotě, původnosti a zdaru mluvě české tím se dopomohlo, o tom věčně svědčiti budou spisy slavných mužův našich.

Horní Lužičané, kteří na literární šum Čechův procítli, a procítnuvše, ve všem dle nich se řídili, počali uváděti do svého spisovného nářečí, na místo germanismův čisté slovanismy, jež zvláště dle příbuzných Čechův přijímali, tvořili a uspůsobovali; a tím stalo se, že jich spisovní mluva Čechu více je srozumitelna, než ta, jížto prostý lid ve Lužici hovoří.

Poláci, kteří před tím Čechův snahy nikdy se ani nepovšímli, ustupovali raději vlivu Němcův, Francouzův, Latiníkův a jiných; — a tím právě dají se vysvětliti ta hejna neslovanských, Čechu nesrozumitelných a ucho české urážejících slov, jichž Poláci do dneška užívají i v písmě i v mluvě, jako n. p.: buchhalter (kněhvedoucí); cekauz (Zeughaus-zbrojnice); dach (střecha); druk (tisk); drukarnia (tiskárna); forsa (usilovnosť); furman (vozka); gmach (příbytek); gvalt (násilí); handl (obchod); kontent (spokojený); mur (Mauer-zeď) a sta a sta jiných.

Dle toho, co předchází, nebylo by tedy ani

jednomu ze Slovanských kmenův neprospěšno, když by ostatních příbuzných nářečí všímati se jal. A to jesť a byla by ta literární vzájemnosť.

Jestliže je to pak prospěšno, je jistě i veleradno, aby cesta k poznání slovanských nářečí po rozumu se usnadňovala.

Jak mile však kdo několika slávským nářečím se přiučí, tomu zatane na mysli nenadále pestrota pravopisův, která učení se jazykům slovanským obtěžuje a mate. Příklad to laskavým čtenářům povyjasní.

Čechové píšou čas, ještě (ješče), měšťané.
Poláci „ czas, jeszcze, mieszczane
Lužičané „ čʒaß, jeſchčʒe, měſchčʒane
Rusové, Bulhaři, Srbové „ час, еще, мѣщане.

Nikdo, maje zdravý rozum, upříti nemůže, že spůsob, jimž Slované počtem k sedmdesáti pěti millionům, a to Rusové, Bulhaři a Srbové zvuky lidské mluvy naznačují, jest nejdokonalejší. Abeceda, jíž Rusové, Bulhaři a Srbové užívají, nazývá se slovanskou či kyrilskou, protože už před tisíci lety položil k ní základ svatý Kyril, bratr Methodův, rodem z Makedonského města Thessaloniky čili Soluna.

Kdo ze západních Slovanův s abecedou touto seznámí se, dá jí nezvratnou přednosť před jinými abecedami, nejen proto, že se k ní přiznává ohromná většina Slovanův, počtem 71,000.000, na nichž v rozhodných světových událostech nejvíce záleží a jež hlavně v politickém světě už nyní rozhodují, než i proto, že abeceda tato zvuky lidské nejdůsledněji a nejrozumněji naznačují, což o abecedě latinské nijakž tvrditi nelze.

V jasný příklad o tom buď zde aspoň jen tohle:

latinské písmeno	*j*
čtou Čechové jako	j n. p. jesť
Francouzové jako	ž n. p. jour (žúr-den),
Italianci jako	i n. p. premj (odměny),
Španělci někdy jak	ch n. p. Mejiko (Mechiko).
Toto složené	ch
čtou Čechové jako	ch n. p. chyba
Francouzi jako	š n. p. cher (šer-drahý).
Italianci jako	k n. p. chitara (kitara).
Angličané jako	č n. p. church (čorč-kostel).
Složené	sch
čtou Němci jako	š n. p. schule (šúle-škola).
Angličané jako	sk n p. school (skúl-škola).
Češi jako Řeci	s-ch n p. schody.

Všechno toto a tomu podobné na mysli rozváživ, myslil jsem, že nikdo v zlé vykládati nebude mně, když pěstovati a rozšiřovati počnu to, co je naše, tak po rozumu a tak dokonalé.

Jesť jisto, že by ve mně nikdy nebyla se objevila snaha k duchovní jednotě Slovanův, kdybych se nebyl slovanštině věnoval a ji pěstoval, čímž už ne sobě, než jen jiným cestu k poznání dokonalosti a krásy slovanštiny usnadniť jsem zatoužil. Bylo to r. 1855, když, nabyv jasného náhledu o slovanských nářečích, nezvratně jsem se přesvědčil, že by to bylo jen velmi praktické a prospěšné nejen všem Slovanům, než i ostatním Europčanům, kteří by tím větší úcty před Slovanstvem měli, kdyby všichni Slované jedním jen psali písmem. První česká báseň má, původně kyrilicí psaná, byla „Naděje“ již jsem r. 1856 slavnému Hilferdingu, jenž na své cestě ke všem slovanským národům i naši milou vlasť navštívil,

a naší mluvou hovořil, za vzájemnosť posvětil. Domnívaje se však, že by snad předc někteří, nikoliv z Němcův, než z nezkušených a na cizí lad svedených krajanův mých mne utiskovali (jakž se i stalo), zaslal jsem r. 1856 druhou českou, kyrilicí psanou báseň „U hrobu srbského pěvce Popovića „Седмици“, časopisu za nauku a zábavu v Novém Sadu vycházejicímu, v němž živě přijata a v č. 19. i vytištěna byla, čímž většina inteligentního srbského obecenstva ponejprv jasně upozorněna, jak spisovní mluva česká, spisovní mluvě srbské nad míru se podobá a s ní srovnává.

Tím jsem se osmělil vystoupiti za ideu pěknou a spasonosnou odhodlaně a zjevně, jen důvody jasnými ozbrojen a věda, že zdravý rozum konečně zvítězí, byť by mu i tak řečené auktority vzdorovali.

Roku 1857 vyšla moje vzájemná báseň „Пѣсма“, v níž mimo jiné i náhled můj určitě naznačen a list k Bulharům jakož i dvě české básně, zmíněna „Naděje“ a „Pohled na Prahu“ připojeny.

První časopis, jenž snaze mé, aby totiž Slované jedním písmem psali, veřejně nepřál, byl časopis „Tagesbote“, jejž ale potutelnými vtipy, posměchem, a nadávkami mnozí z krajanův mých k neporovnání převýšili, což jsem jim však pro neznalosť slovanských nářečí, — neboť jen neznalci slovanských nářečí byli, jsou a mohou býti vezdy jen nepřátelé snahy mé — za zlé bráti nechtěl. Těm, jež z českých krajanův mých mne napadati počali s výčitkami ústními a písemními, že snaha má je šílenství, blbství, hovadství, bláznovství, blouznění, nerozum — ničeho jsem neodpovídal, protože jsem věděl, že je v národě českém více zdravého rozumu, než v hlavách mých a Slovanstva protivníkův.

Těm, co mně pravili, že snaze mé, byť by i dobrá byla, auktority se zprotiví, řekl jsem:

„Tomu se nedivím i vy se nedivte; nečekám na jich soud a souhlas; dobře sobě připomínám, jaké hádky, spory a nadávky mezi nimi povstávaly. Jedni *v*, *ou* proti *w*, *au* zastávali a uváděli a jiní tomu úsilovně vzdorovali, — a hle rozum v národě zvítězil i píše se už všude *v* a *ou*.

Jesť pravda, že ve sporu o jednotu písma a pravopisu mezi všemi kmeny slovanskými, mnozí z nepřátel duševní jednoty Slovanův na auktority se odvolávali, mimo jiné i na našeho věhlasného Purkyni, mluvíce: „Von Männern, wie Schlötzer und Purkyně, deren Competenz nicht angezweifelt werden kann, giengen Vorschläge aus, selbst das Russische und Serbische mit lateinischen Lettern zu schreiben. t. j. Od mužův, jako Schlötzer a Purkyně, o jichž úsudku v podobnych věcech není co pochybovati, jesť nabídnutí, aby i ruština a srbština latinkou se psaly.

Tohle mne ze všeho nejvíce rmoutilo, neboť právě proto mnozí náhledův mých ani slyšeti nechtěli, je proto odsuzujíce a v posměch uvádějíce, že se nesrovnávaly s náhledy domnělých auktorit mezi lidmi.

Bývá to opravdu utrpením pro člověka, když jen proto, že dle přesvědčení svého pravdu nějakou zastává a hájí, se utiskuje, na místě aby se o lepším poučoval, rozumným vyvracováním jeho důvodův. Jesť to věcí přirozenou, že člověk dříve svého přesvědčení o něčem nezmění pokud jiného lepšího nenabude. Tak bylo i u mne. Neustále čekal jsem na poučení, na poražení náhledův mých, jakož i na vyvrácení mých důvodův, než mimo posměch a nadávky lepšího jsem se nedočkal.

Vynasnažil jsem se tedy ještě jednou r. 1860 ve spisu svém „o písmenech všech slovanských národův", soustředití a doplniti náhledy a důvody své. A hle, jmenovaný spis můj dostal se i do ruky slovútného Purkyně, který na potom, potkav mne pod šírým nebem, tahle slova ke mně pravil: „Knížku vaši jsem přečetl. Já nebyl nikdy takým nepřítelem písma kyrillského. Mne by těšilo, kdyby všichni Slované už tak psali." Takovýmto neočekávaným výrokem spatřil jsem v Purkyni onoho slovútného genia, který pokroku, zdaru a síle mého národa přeje i pravdu jiných uznávaje, na proti těm domnělým auktoritam, které hrdě a neustupně — byť i proti zdravému rozumu — na svém lpí, tím pokroku a zdaru pravdy jakož i rozumnému vyvinování se náhledův jiných nepřejíce.

Aby však, kdyby slovútný Purkyně náš — jsa již vysokého stáří — nenadále se světa odešel, mnozí z těch odpůrcův, jež dříve naň se odvolávali, tomu, co zde praveno snad se protivili, nevěříce, učinil jsem tohože ještě r. 1860 ve spisku mém „Upomínka na Kollára" zmínku o tom zřetelnou.

Napotom objevili se mnozí, křičíce zase, že píšu velmi naivně Těm jsem toto dal na srozuměnou. Divno jest, že u vás to za naivné se má, co je jasné, populárné a tak po rozumu. Proč resultát Šafaříkova posledního spisu „O původu hlaholštiny, jenž tak v sobě je odporný, proč náhledy nepravé o tomže předmětě, proč lživé a podvodné výroky, jež mnozí proti mně a o spisech mých psali, vás zúmyslně vědomky neb nevědomky podvádějíce a balamutíce, nemáte i neměli jste za naivné?

Přišli ke mně jiní, mluvíce, že uskutečnění

snahy mé není na čase. Těm jsem odpověděl, že co svět světem je, nikdy ještě idea a snaha neobyčejná na čase nebyla, že k jejímu uskutečnění vezdy dříve základ klásti a cestu raziti třeba, n. p. jako u nás latince, místo švabachu

Těm, co řekli, že je to jedno, ať se píše, jak se píše, pravil jsem: ovšem, žijeme-li a chceme-li žíti tak, jak žijeme. Upamatoval jsem je však na výrok, jejž Srbové v časopisu „Седмица“ k básni mé učinili i zeptal jsem se jich, zdali by nebylo jednou lépe, když by to k tomu přišlo, že by učených spisův slovanských, nejenom většina Slovanův, než i ostatní část Evropy s lepším prospěchem použíti mohla, jako se to stává při jednom písmě klassických Řekův, ať si psali pak nářečím attickým, æolským, jonickým neb dorickým.

Mapa, jíž ohromna většina Slovanův lehounce použíti může, může býti jistě v každém ohledu nákladnější a přístupnější i prospěšnější než ta na malý kruh obmezená. Tak by se dělo i s jinými spisy. Přišli ještě někteří i pravili nevědouce už co namítati, aby tedy oboje písmo se znalo: latinské a slovanské. K těm tohle jsem vyprávěl: Jestliže v tom souhlasíte aby oboje písmo se znalo, budete jistě souhlasiti i v tom, že znajícím písmo oboje tomu dokonalejšímu a rozšířenějšímu přednosť dáti přisluší a že jedno i tože slovo, jež ve všech slovanských nářečích stejně zní, stejně psáti nevyhnutelno, n. p.

české: náměstník
polské: namiestnik
srbské: намѣстник
bulharské: намѣстник
ruské: намѣстник
} všeslovansky: намѣстник.

Takto mně mluvícímu, dávali mnozí za pravdu;

někteří však mne tím urážeti chtěli, že prý, uváděje kyrillici, Čechy tím ruštím; než těm připomenul jsem na mysl to, co o Řecích jednoho písma a čtyr nářečí platí a v živý důkaz upozornil jsem je ještě na Srby a Bulhary, kteří už za doby Kyrilla a Methoda kyrillici přijali, že podnes svojími si zůstali a i dále zůstanou, že však veliký prospěch jednoho mezi nimi písma jesť ten, že sobě lehounce rozumí a že spisův svých vzájemně a bez obtíže čísti a používati mohou. Když jsem tak mluvil a vykládal, přibylo také mnoho přívrženců idei mé i přibýval neustálé počet ctitelův kyrilského písma, jehož znalci před tím na prsty se počítali u nás. — Známo je mnohým z laskavých-čtenářův, když byl Šafařík a Hanuš písmo kyrillské sv. Kyrillu svými zdánlivými důvody a náhledy upírati počali, nepraktickou a nuznou hlaholici mu připisujíce — jak jsem hájil a zastával písmo Kyrillské nejenom pro jeho dokázanou dokonalosť, než i proto, že chtějíce připraviti zúmyslně Kyrilla o zásluhy o vynalezení kyrillské abecedy, připravili bychom jej i o jednu z největších zásluh o Slovanstvo. Jak jsem pravdu hájil a zastával, jesť mnohým ještě v živé paměti.

Vědomo mnohým, že v článku proti mně (jak se pravilo panem Jirečkem) naostřeném ve Světozoru, příloze to k Slovanským Novinám r. 1858 na str. 126, mimo jiné, i tohle se četlo:

„Nejedná se Jezberovi o nic jiného, než aby všechny Slovany přiměl k přijmutí písma Kyrillského, jež mu jest ideálem vší dokonalosti. Nevíme jak takové počínání nazvati. Jesť to věru pomýšlení, jež se může zroditi v hlavě nepraktického blouznivce, že bychom my a Poláci mohli

proměniti posavádní své písmo a odtrhnouti se tím nejen od vzdělané Evropy, ale též od veškeré posavadní literatury naší." — Co se týče toho, že bychom se odtrhli od posavadní literatury naší, to je výrok tak nepravý jako by byl ten, jenž by učení se nářečím slovanským co nebezpečné vyhlašoval. Odtrhujou-li se Rusové, Bulhaří a Srbové tím od své literatury, čítají-li i naše knihy české? Přijimajíce písmo k vespolnému duchovnímu se sblížení, neodtrhujeme se tím od posavádní naši literatury, jakož jsme se neodtrhli od ní tím, že jsme latinku na místě švabachu přijali a jakž vůbec ve vědě a nauce a jiných důležitých záležitostech ani Němec ani Slovénin od svých dřevních památek, byť by co do písma lidu nečitelny a co do jazyka nesrozumitelny byly, se neodtrhoval. Staročeským mluvnickým formám rozumí co do zvuku spíše prostý Rus než Čech a rozuměl by jim lépe, kdyby slovanským písmem psány byly. Proč Čechové odtrhli se od staré češtiny? Na to dle rozumu jistě se odpoví:

„Protože, pokud národ živ, mluva jeho dle přirozených zákonův se proměňuje a s tou i pravopis, jak to i u Němcův a jiných vidíme; jazyk a pravopis jen u mrtvých národův se nemění, jak nám Římané a Řeci ukazují.

Z porovnání písmen latinských, jež předchází, poznává laskavý čtenář, jak abeceda Čechův a Polákův se vzdělanou Evropou souvisí; mně není zapotřebí dokazovati, že zvláště Čechové, Chorvati Slovinci a Kašubové, kteří, že abecedy latinské užívají, tím co přílepek vzdělané Evropy, předc od té vzdělané Evropy tak málo všímány a slyšány, jakoby jich ani nebylo. Rcete jen, jaký pro-

spěch měli jsme z toho našeho abecedního spojení se vzdělanou Evropou v theorii a praxi?

Učí se snad někdo naší češské mluvě z těch vzdělaných Evropanův? Snad se nás ujímá a nás podporuje a zastává?

Ruské mluvě však učí se mnozí z Evropanův dílem pro ruštiny veliký význam politický, dílem už pro znamenitou literaturu. Já též myslím mimo jiné, že cizinci přiučujíce se ruskému nářečí tím i našemu nářečí by se přiučovali, jak to v klasických nářečích řeckých vidíme, z čehož by i pro nás výhoda nastala, již mezi Srby, Bulhary, a Rusy v jednom písmě spatřujeme

Kdo snad myslí, že vzdělaná Evropa, znajíc latinku, spíše a lehčeji nářečím západních Slovanův se přiučí, než Slovanův jihovýchodních, ten je na velikém omylu. Jeden jen příklad to objasní.

Češskou větu n. p.

Tato má bible jest bez chyby napsaná, četl by Angličanin, znaje abecedu latinskou, asi takto:

Teto me bajbl džist bez čajbaj nepseno. Co zde pomahá u výslovnosti latinka Angličaninu?

Kdyby nadzmíněná věta Kyrilicí psaná byla, »*Тамо ма библе ест без хыбы напсана*,« četl by ji Angličanin, znaje abecedu Kyrilskou, tak jak napsána jest.

Ze všeho toho vidno, že pestrota pravopisů slovanských oku rozumného Slověnína, přejícího pokroku vědě Slovanské, tak se protiviti musí, jako se protiví sluchu našemu čtení latinkou psaných knih slovanských ústy Angličanův, Francouzův a jiných, kteří latinkou píši, jako západní Slované.

Či překáží snad kyrillské písmo v učení se jazykům vzdělané Evropy?

Srbové, Bulhaři a Rusové, píšící Kyrillicí, dokazujou, že nikoliv, neboť znají a mluví jazyky vzdělané Evropy tak zhusta výborně, jak to jen zřídka u západních Slovanův se nalezá.

Když jsem byl věci takto neustále vykládal, nebylo tedy divu, že jsem sobě i velmi mnoho přivržencův získal nejen v Čechách než i mezi jinými Slovany. Ano dočkal jsem se už toho, že dokonalí znalci a ctitelové kyrilštiny nepočítají se v Čechách na prsty jako před tím, než na sta a snad už i na tisíce. Že by písmo slovanské u nás blahodárně k vespolnému zdaru se šířilo a ujímalo, kdyby sami někteří Čechové z neznalosti aneb čeští písaři při svém kusem vědomí o slovanštině a nerozumu moudrému písmu kyrillskému se nevysmívali, je v národě v posměch neuváděli, než raději a spíše jemu se přiučovli, aby úsudku o něm schopni byli — to, jak jsem se přesvědčil, jednoho národního učitele těchto několik slov, jež svému příteli K . . do Prahy psal — vysvětlí.

Píše svému příteli mimo jiné i toto: „Když jsem o svátcích u Vás byl, daroval mi B. azbuku od p. F. J Jezbery, kterouž jsem hned knihaři odevzdal, na lepenku připravit dal a v mé třídě na stěnu pověsil. Nyní nastalo milé nazýrání těch malých Češat; i netrvalo to dlouho a každý z nich již první den jméno své Kyrillkou napsati dovedl."

Pan Dr. F. Rački, kanovník kapitoly svatého Jeronýma v Římě, pronesl v chorvatském časopise „Noven" r. 1858. Što se Jezberove preporuke tiče mi bi byli za sada zadovolni da svaki izobražen Slovjan znade čítati latinicu i cirilicu." Co

se Jezberova odporučení (Kyrillského písma) dotýče byli bychom pro nynějšek spokojeni, aby každý vzdělaný Slovan znal čísti latinku a Kyrilici.

J. E. Smoleř, slovútný spisovatel lužičkosrbský: „Vy sće najpréni mysličku vo povšytkomnym slovjanskom písmě do praktického živenja přesadźili. Duž dyrbi so (už tedy dlužno) starać za zavedženie Kyrillici jako povšitkomneho slovjanského pisma."

Když bylo tedy přibývalo zastupcův Kyrillského písma a spojencův, když už z rozmanitých země končin docházely dopisy, jako: z Chorvatska, Slavonska, Krajinska, Slovenska i z mnohých českých míst ano i z katolických duchovních semenišť; když byli známí filologové a učenci slovanští se mnou souhlasili; když byl už před tím bádatel jazykův Cafov k Hankovi napsal: „Was Jezbera's Ansicht rücksichtlich der cyrillischen Ortographie für alle slavischen Dialekte betrifft, so muß ich gestehen, daß ich sie vollkommen theile, folglich im Nachtheile gegen Herr Šumavsky's sinnige Erfindungen. t. j. Co se Jezberova náhledu týče ohledně Kyrillského pravopisu pro všechna nářečí Slovanská, musím přiznati, že s ním úplně souhlasím, následovně na ujmu p. Šumavského důmyslných vynálezův.

Když mne byl i z Verony došel dopis od jednoho výtečného českého vlastimila, v němž mimo jiné praví: Já jsem se v Kyrillském písmu už tak vycvičil, že chtěje psát česky latinkou, často kyrillštinou se mýlím — poznal jsem že už nevyhnutelně třeba pomysliti o jednotě v písmu a že všechnu theorii dřevních učencův slovanských našich dlužno přenésti na půdu úrodnou do praktického života.

Započal jsem vydávati „Slověnin“ časopis ve všech slovanských nářečích, z počátku pravopisem, jakého každý slovanský kmen užívá, maje v úmyslu napotom při rozšířené známosti slovanského písma zavésti pro všechna nářečí písmo jen jedno, to nejdokonalejší a pro slovanská nářečí nejpřiměřenější. Časopis Hlas učinil o mém všeslovanském časopise (7. srpna 1862) tuto zmínku: „Jezberova „Slověnina“ vyšlo již první číslo. Formát i celá úprava vůbec jest velmi pěkná. Rozmanitý obsah poslouží zajisté alespoň k tomu, aby se myšlenka vzájemnosti slovanské šířila, a aby mnohý byl přiveden k srovnávacímu studiu slovanských jazykův.“

Pan Vácslav Štulc, bývší redaktor „Pozoru“ byl první, který r. 1862 v 246 čísle proti mně namířil; mluvíť, mimo jiné strannosti na počátku článku svého „Páně Jezberův Slověnin“ i toto:

„Někdy bývá lépe, pomlčí-li se o tom neb onom novém úkazu literárním; někdy zase jest pilnou potřebou, aby veřejnosť jej seznala. Pan Jezbera jest u nás v Čechách již dostatečně znám; o něm se ví, že jest horlivým zastavatelem písma tak zvaného Kyrilského, že se pro ně s prakem své nadšenosti postavil v boj proti hlubokým důvodům zvěčnělého velmistra P. J. Šafaříka. O panu Jezberovi ví se též, že chce stůj co stůj řečené písmo zavésti nejen u nás Čechův ale u všech Slovanův, kteří ho ještě neužívají. Že podobné snahy bude pěstovati také jeho „Slověnin“, domyslí se též české obecenstvo, znajíc, že pan Jezbera se nedá ani moudrými důvody, ani posměchem veřejným svésti s dráhy naměřené.“ Při tom odvolává se p. redaktor Štulc na časopis Musejní 1858, sv. III. v kterémž prý pan V. Nebeský

mne v posměch uvedl, napsav kritiku o mém, proti Šafaříkovi roku 1858 vydaném spisu „Kyrill a Method svatí apoštolové slovanští nepsali nikdy hlaholsky, než kyrillsky t. j. písmem na základě abecedy řecké sestaveným a doplněným;“ — než pan redaktor Štulc zapoměl, že vyšlo ještě několik jiných kritik podobných kritice pana Nebeského o jmenovaném spisu mém (v Praze, ve Vídni, v Římě a Petrohradě), že však obranami mými všechny v nivec uvedeny jsou a že právě ono mé vítězství, jehož jsem obranami těmi došel, zavdalo jednomu časopisu příčinu, že mne nazval u věci té nepřemožitelným; pan redaktor Štulc zapoměl, že právě i tehda německý biskup Viching sv. apoštoly naše proto utiskoval, že novotu (bohoslužebný jazyk a Kyrillici) mezi Slovany uváděli; zapoměl, že právě tímto dědictvím proslaviti můžem tisícileté vítězství nad útiskem, který už před tolika sty lety potkával naše apoštoly slovanské: Kyrilla i Methoda; neboť záleží-li na rouchu národním, záleží více na rouchu bohaté mluvy naší, v němž se všichni Slované co bratři poznáme a položíme v duchu křesťanském základ k opravdové nauce slovanské, vědě a vzdělanosti v Evropě ještě nevídané! Jen v takovém harmonickém spojení, dojdeme blaženého cíle, jejž nám prozřetelnosť Božská naznačila: nezajde ani jeden sebe menší kmenek, maje v jednom písmě své pojištění na budoucnosť; bude prospívati na své osnově a originálnosti, sílíc se duševními prameny z pobratřených zemí plynoucími, čemuž ale do dnešního dne pestrota pravopisův brání — bude to vzájemnosť slovanská, již „Národní Listy“ ve svém čísle 339 z jedné části výborně pojaly a čtenářům svým oznámily.

Constitutionelle österreichische Zeitung Nro. 332 1862 Wien, upozornila na „Slověnina" těmito slovy: „Slavisches Jungczechien hat nun schon, Gott sei Dank, seinen Culminationspunkt erreicht — den lächerlichsten Panslavismus. Ein Herr Jezbera, der unermüdliche Slavist nennt ihn „Hlas", gibt eine panslavistische periodische Druckschrift heraus, welche in Zwischenräumen von 6 Wochen erscheinen und Artikel in sämmtl. slav. Sprachen bringen wird." t. j. „Slovanská mladá Čechye dostihla už, díky Bohu, svého vrcholu — nejsměšnějšího panslavismu. Jakýsi pan Jezbera — „Hlas" nazývá jej neunaveným slavistou*), vydává panslavistický periodický časopis, jenž v šestinedělních lhůtách vycházeti a články ve všech slovanských nářečích přinášeti bude.

Zeitschrift für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft (časopis pro slovanskou literaturu, umění a vědu) 1863 na str. 191. vypravuje mimo jiné:

Unter dem Titel „Slověnin" hat Herr F. J. Jez-

*) Jak by se to srovnávalo s insertem, jejž „Hlas" následkem brošurky mé „Rusové, Srbové, Poláci a Čechové s ostatními Slovany," na poslední stránce svého listu 214. čísla 1863 proti mně uveřejnil? To jistě nebyla kritika, neboť kritika (od řeckého slova χρίνω soudím a τεχνη umění) má za úlohu odhalovati krásy a nedostatky spisovatelských prací sine amore et odio, bez milosti a nenávisti. Jest to umění spanilé a prospěšné, nade všechny pochvalné výroky váženější, jelikož zlepšení a pokroku napomahá, kdežto poslední jen zahalování chyb a pochlebování samolibosti má na zřeteli.

bera in Prag eine allgemeine slavische Zeitschrift herauszugeben begonnen . . .

Herr J. hat sich nun, obgleich er in seinem „Slověnin“ in allen slavischen Dialekten und in allen slav. Orthographien schreibt, dennoch in der Hauptsache für den allgemeinen Gebrauch des kyrillischen resp. russischen Alfabets entschieden und will es für alle slavischen Mundarten angewendet wissen. Daß hierbei der innere schriftliche Verkehr einer jeden einzelnen slavischen Nation in keiner Weise beeinträchtigt werden wird, dafür wird schon die tägliche Praxis, welche sich dem hergebrachten speciell-nationalen Schriftwesen anschließen muß, ausreichend sorgen, während es für den, so zu sagen, internationalen schriftlichen Verkehr der Slaven unter einander höchst bequem wäre, wenn sie sich hierbei nur eines Alphabets zu bedienen brauchten. Und diese Bequemlichkeitstheorie wird es, wie wir wohl annehmen dürfen, auch wohl grade sein, welche alle Slaven endlich in dem Gebrauche eines einzigen Alphabets vereinigen wird. Die Zeit, wo die Slaven den ihnen zustehenden Theil an der geistigen Arbeit der Menschheit beanspruchen, ist bereits herangekommen und wir zweifeln deßwegen nicht im Geringsten, daß sie sich daher ohne alle Nöthigung über die äußere Form vereinbaren werden, welche ihnen hierbei als die praktisch am leichtesten durchführbare erscheinen wird. Wir aber können den „Slověnin“ allen denen, welche sich mehr oder weniger für das Allgemeine — Slavische interessiren, bestens empfehlen. t. j.

Pod názvem „Slověnin“ započal p. F. J. Jezbera v Praze vydávati všeslovanský časopis....

Ačkoliv p. J. ve svém „Slověninu“ ve všech slovanských nářečích a všemi slovanskými pravopisy píše, rozhodnul se přec ve hlavní věci pro všeobecné užívání kyrilského totiž ruského písma a chce ho pro všechna slovanská nářečí použíti.

Že při tom vnitřní písemní obchod žádného zvláštního slovanského národu ni žádným spůsobem neutrpí, o to už denní praxe, která se zvyklému specialně národnímu spůsobu psaní připojiti musí, dostatečně se postará, kdežto, abychom tak řekli, pro mezinárodní písemné vyjednávání Slovanův mezi sebou bylo by to na nejvýš pohodlné, kdyby při tom jen jednoho písma používali. A tato theorie pohodlnosti bude to právě, jakž se domnívati můžeme, jež všechny Slovany konečně v upotřebení jedné jedinké abecedy spojí.

Čas, v němž Slované příslušného sobě podílu v duševní práci člověčenstva požadují, už se přiblížil a my dost málo nepochybujem, že Slované bez všeho přinucování v zevnější formě, kterážto bude se jim zdáti při tom k praktickému provedení nejlehčí, se zjednotí. My pak můžeme „Slověnina‘ všem těm, jimž více méně na Všeslovanství záleží, odporučiti.

Srbský poučný a zábavný časopis „Путник.“ Лист за умну и душевну забаву praví na str. 219:

„У Прагу излази „Словѣнин“ лист каучни у свима словенским наречијама. Задаћа му је што више и бољма словенска племена једно с другим упознавати и приближавати. И ако је моguће један правопис, једну азбуку и један књижеван језик у Словена створити. Заиста велика и спасоносна задаћа, но дао Бог ма само прво да му што више за руком пође. Ми овай лист нашим читаоцима и любительима Словенства найтоплије препоручујемо.

V Praze vychází „Slověnin“ list naučný ve všech slovanských nářečích. Jesť mu úlohou čím dále a výše slovanská plemena jedno s druhým

seznamovati a k sobě přibližovati. A možno-li jeden pravopis, jednu abecedu a jeden literární jazyk u Slovanův učiniti*) — dozajista veliká a spasitelná úloha — než dej Bůh, aby se mu dostalo hojné podpory.

My list tento našim čtenářům a milovníkům Slovanstva nejvřeleji odporučujeme.

Jeden theolog, rodem ze Slavonie, psal mně ze Záhřebu:

Kyrillice osobiti ljubitelju i branitelju! kamo sreće da kirillicu prigrle i Chrvati ko što ju prigrljuju Slavonci, mogli bismo se samo tada nadati zlatnoj dobi na polju kniževnome! Nu sva je nada — da ćedu ju svi Jugosloveni poprimiti a to će se sbiti samo tijem putem, štono ga ste se vi poprimili. Bog Vas krepio u dělu Vašemu!

Z horního Uherska došel mne připis od jednoho faráře, horlivého ctitele Slovanstva, kterýžto přípis počíná slovy:

Gefertigter pränumerirt auf den ersten Jahrgang der von Gott eingegebenen Zeitschrift „Slověnin." t. j.

---

*) Vlastní snaha má naznačena jest v tom, co předchází; že Slované i na jednom vespolném mezi sebou rozmluvném jazyku — ještě dříve, než nářečí jich přirozeným spůsobem, nahražováním totiž čistými slovanismy na místě germanismův, latinismův, maďarismův, turcismův a gräcismův sobě se přiblíží — se usnesou, aby z kterýchkoliv světu stran sobě hned ústně rozuměli, není co pochybovati; než nebude to nikdy na ujmu domácímu spisovnému nářečí ani vědě všeslovanské, jako když nyní cizího jazyka mezi sebou užívají.

Níže psaný předplácí na první ročník od Boha vnuknutého časopisu „Slověnin.“

Z uherského Budína poslal mně jeden vzájemný a intelligentní Čech dvě předplacení, od jednoho Rusína a slovenské školy s přípisem, v němž přivětivě počíná:

Novým mohutnosti ducha lidského a skvělým Vaší poctivé snahy a vytrvalosti důkazem jest „Slověnin“, náš mladistvý apoštol idey Všeslovanstva, jejímž Vy jste mezi Čechoslovany . . . a jíž přeju ctitelů nad hvězdy nebeské . . .

Jeden ve svém kmenu horlivý a v literatuře přičinlivý Bulharin z Makedonie, z té země, kde hlavní město „Solun čili Thesalonika“, v němž apoštolové naši „Kyril a Method“ se narodili, píše mně v útěchu mimo jiné i toto:

Я цмъ Българинъ Македонецъ! Съ драго сьрдце и съ голѣма радость я прочитахъ вторый брой на ваша-та всеславенска газета „Словѣнинъ.“

Богъ да ви етъ на помощь въ това широко поприще; дано Богъ да, щото вашій „Словѣнинъ“ быдитъ средство за духовно съединяванiе на си Славяне. Я премного желаемъ да имамъ вашій-тъ „Словѣнинъ.“ t. j.:

Já jsem Bulhar Makedonský! S drahým srdcem a s velikou radostí pročetl jsem druhé číslo vašeho všeslovanského časopisu „Slověnin.“ Bůh Vám budiž v pomoc na té široké dráze, ano dej Bůh, by Váš „Slověnin“ stal se prostředkem k duchovnímu spojení všech Slovanův. Velice přeju sobě míti váš „Slověnin.“

Ano i dva slovanští biskupové, žehnali započatému dílu mému, tím útěchy a posily mne dodávajíce v utrpení, jež mne mezi krajany mými potkávalo. O jednom z nich bylo mne oznámeno jeho tajemníkem:

Naš preuzvišeni biskup čitao je sadržaj vašega časopisa „Slověnin“ s dopadnostju, te želi da mu ga i u buduče šaljete . . .

Primite pozdrav od strane preuzvišenoga g. vladike, koji vašem poduzetju želi s neba višnji blagoslov. t. j. Náš vznešený biskup četl obsah vašeho časopisu „Slověnin“ se zalíbením, přeje si pak, aby jste mu ho i v budoucnosti posýlali...

Přijměte pozdravení se strany vznešeného p. biskupa, který vašemu podniku přeje s nebe požehnání.

———

Jiný arcipastýř duchovní psal mně:

„Возрадовало меня ваше предпріятіе, коему желаю полнаго и счастливаго успѣха. Кажется пора уже всѣмъ племенамъ Славянскимъ очнуться и все болѣе сближаться во всёмъ, что бы занять мѣсто между народами лучшее, оставивъ всё, что отчуждаетъ одно племя отъ другаго. Призывая благословеніе Господа Бога на васъ и похвалное ваше предпріятіе единеня Славянъ. . .

Potěšilo mne podniknutí vaše, jemuž přeju úplného a šťastného úspěchu. Zdá se, že je už čas, aby procítli všichni kmenové slovanští a více sbližovali se ve všem, aby zaujali místo mezi národami lepší, zanechavše, co odcizuje jeden kmen druhému.

Přizývaje požehnání Hospodina na Vás a vaše chvalitebné podniknutí jedinění Slovanův jsem. atd.

———

Redakce „Naučného slovníka“ však přijala v poznámce o životu mém, následující výrok o mně a o snaze mé: „Neunavený horlitel pro utopickou jednotu veškerého Slovanstva; pestrá směsice „Slovénina“, jest věrným obrazem jeho ducha. Redakce „Naučného slovníka“ nepochopila ovšem, jak vidno, pro svou všestranou vzdělanosť a vědomosť, jakož i pro svou neobmezenost a obmezenost v jiných oborech a v jiných záležitostech, podobně jako pan kanovník Štulc, že „Slověnin“ můj nic jiného není a nebude, než praktická časť k těm slovanským theoriím, jimiž někteří z dřevnějších spisovatelův a pěstitelův vědy slovanské jakož i ctitelův Slovanstva cestu ke vědě všech slovanských národův naznačovali; redakce „Naučného slovníku“ zapoměla, že „Slověnin“ nic jiného není a nebude než praktická časť k Šafaříkově slovanskému národopisu, kterýž svými několika na konci připojenými veršíky a básničkami čtenáři slovanskému sotvy jasného ponětí a ustáleného náhledu o všech slovanských nářečích zjednati a sotvy veškerou onu theorii odůvodniti dovede. O tom, co ještě jiní v Čechách o snaze mé a proti mně pravili a mluvili, pomlčím.

II.

Když byl hlas slyšen, že k novým českým časopisům, na místě zanikajícího „Pozoru“, přibude jiný časopis nový —jenž napotom nazván „Národ“; když pak byl se objevil i program tohoto časopisu, bylo to jisté milo těm, jež s jinými listy českými pro opáčná mínění neb přesvědčení svá a náhledy o některých záležitostech souhlasiti

nemohli; neboť, jak zkušenosť učí, bývá a jest vezdy více k všeobecnému prospěchu, vzniknou-li i opáčné strany v nejasných sporech, aby čestnou zbrání různé náhledy se tříbily a tím pravdě k vítězství se dopomohlo, v kteréžto pravdě všech stran jenom je smíření, — a jakož žádné násily dlouhého a zdárného trvání nemívá a míti nemůže, nemůže vítězství té neb oné strany, nejsouc z pravdy, dojíti nikdy toho cíle, k němuž prozřetelností božskou cesta nám se naznačuje.

Vyšel konečně program časopisu „Národ," v němž mimo jiné se vypravuje, že jakož doma chtějí, aby každému občanu stejné právo bylo přiznáno zákonem ale také bez lichých vytáček a skrytých zámyslův stejně přáno a hajeno každému.

Dále se ve programu uvádí, „že věčná křivda rodí věčnou válku, a věčná válka věčně jen záhubu!" Ke konci pak praví program, že i vzájemnosti slovanské se hleděti bude, jelikož vzájemnosť slovanská, vědomí, že za národem českým stojí mocní, jaří národové krví s námi spříznění, vědomí, že tito národové všecko naše počínání s vroucím účastenstvím stopují, dodávala od samého počátku znovuzřízení našeho, pěstounům literatury české, důvěry a vytrvalosti v okolčnostech nejsmutnějších. Ano přislibuje program „Národu", že po cestě této, po cestě naznačené prvními křisiteli národa československého chce kráčeti. Praví také program dále: neméně než záležitostí duševní mají i hmotné míti spravedlivé zastoupení v listě našem. Koho ze vzájemných Čechoslovanův nedojala by slova, tak pěkně na papíře vytištěná? Kdož by se opovážil, pochybovati o jich splnění, čta na programě mimo jiná známá jména před tím i neznámé jméno p. Viléma

Kienbergra, který ovšem v slovanské nauce, vědomosti a vzájemnosti doposud mnoho ještě nevykonal — což by však důvěry v něho nijakž oslabovati nemuselo. — Od takového tedy listu, jehož program tak zněl, bylo se plným právem nadíti splnění slíbeného. Avšak už hned v prvním listě svém nedostál časopis „Národ" slibu svému i obelhal zúmyslně své čtenáře. Praví totiž v programu, že po cestě naznačené prvními křísiteli národa kráčeti bude i odporučuje především vzájemnosť slovanskou, než nedbaje toho, co v programě pověděl, snaží se snížiti zúmyslně snahu kterážto vzájemnosť slovanskou pevněji, věrněji a horlivěji pěstovala, než mnozí spolupracovníci časopisu „Národ." Povyjasním to takto:

Kdybych se zeptal některých v nauce, vědomosti a vzájemnosti slovanské méně snad zkušené spolupracovníky časopisu „Národ" proč některé vlastence po smrti více chválíte a oslavujete než jiné? Na to by snad odpověděli: protože pronášeli náhledy plné slovanské vzájemnosti, tuto pěstovali šířili a ji upevňovali. Kdybych se zeptal těch nadzmíněných a co nám činiti třeba? odpověděli by dle programu: „tože!" Kdybych se zeptal: proč tedy sami lehkovážně těch snahu v snížení uvadíte a utiskujete, kteří dle vědomí a svědomí ničeho nikdy proti vzájemnosti nepodnikli, než i o ní pečují a horlí? na takovou otázku snad by odpověděli: Protože někdy také rozumu nemáme! a měli by pravdu, — neboť kdo jednoho člověka pro jakousi ideu a vzájemnosť chválí, jiného však pro pěstování téže v snížení uvádí, nejedná po rozumu.

Vydal jsem nedávno list vzájemný pod ná-

zvem: „Ke všem slovanským druhům mojím,“ kterýmž snažím se nejenom dokázati, že mluva česká s řeckou porovnati se nechá, než hledím rozšířiti lásku k Slovanům, k jich nářečím a písmu tak upřimně, že před tím mnozí z mých přátel přisvědčovali a mne žádali, abych ji tiskem o o sobě vydal, jelikož prý od času Kollára nic vzájemnějšího nevyšlo.

S tím pak myslím, že každý rozumný čtenář souhlásí, že se sluší novinám našim, aby každou vyšlou knížku aspoň oznámily, by se činnosť literární poznávala. Kdo však nějaký spis národu odporučiti aneb před národem jej odsouditi, aneb v snížení a posměch uvésti chce, ten dříve spis aspoň přečísti musí, jinak, nečítav spisu a jej poníživ před národem, jest takže podvodný utrhač, i hoden, aby nazván byl veřejně zlomyslným literarním tlachalem, jelikož tím zamezuje i pokrok a brání rozumnému poznávání a šíření se pravdy a pravé vzájemnosti mezi kmeny slovanskými. „Pražské Noviny“ napsaly o mém listu tohle: „Z občasného spisu svého Slověnin vyňal pan F. J. Jezbera článek veršovaný pod názvem: „Ke všem slovanským druhům mojím,“ a vydal jej v brošurce o sobě. Jesť to list ve 2.097 daktylech, kterýmž se má na novo osvědčiti výbornosť mluvy československé u porovnání s klassickou mluvou Řeků̊v. Obsah veršovaného poslání tohoto pojednává o lásce k vlasti slovanské, k národům slovanským, a horuje o budoucnosti těchže. Spisek sám bude čtenáře více než co pouhá slovní hříčka zajímati.“ To přinesly „Pražské Noviny“; než ty o slovanských záležitostech, vzájemnosti a pravdě nestranně psáti snad nemohou, jelikož jak se povídá, jsou prý odvislé; úsudek tedy a

vrch spravedlivosti a rozumu může být nalezen jen v redakci časopisu „Národ", jelikož dle programu neméně než záležitosti duševní i hmotné budou míti tam spravedlivé zastoupení a budou se tam vzdalovati všech zvučných frazí i pěstovati především slovanskou vzájemnosť.

Tento časopis „Národ", který zvláště o té slovanské vzájemnosti v programu svém hovořil a ji vychvaloval i odporučoval, doslechl se tedy též o mém listu, který mu dal původ k tomuto vyjádření:

„Celou daktyliothekou obdařil nás pan Jezbera. Ve 2.097 daktylech píše k slovanským druhům svým o kyrilici! „Im hexameter steigt des unsinn's flüssige säule" — a na neštěstí není ani pentametrů*), v nichž by mohl melodicky sestupovat; ostatně by se zajisté žádný český list nezmínil o p. Jezberovi, kdyby on jen privátní své náhledy, ať jsou již jakékoliv, světu vykládal. Avšak stalo se již častěji, že byl pan Jezbera jmenován dědicem Hankovým, co se literarního spojení našeho s Ruskem týče a proti udílení úřadu tohoto panu Jezberovi, vystupujeme rozhodně!"

Porovnám-li všechny tři výroky mezi sebou, poznávám, že redakce časopisu „Národ" hledala příčiny spisem mým ne proto, aby se pravda řekla, než, aby důvěry pozbavila snahu mou, byť by i byla šlechetná, moudrá a pravdivá; neboť nebylo k víře, že by redakce „Národu" která ve svém programu takovou poctivosť do světa troubila, tak nepoctivě hned v prvním čísle svém sobě

*) **Proč psal Horac list k druhům svým „de arte poetica" (o básnickém umění) jen hexametry?**

Otazka spisovatele.

počinala, aby k listu mému činila poznámku „im hexameter steigt des unsin's flüssige säule“, když listu toho ani nečetla a čísti nemohla, jelikož kdyby jej byla četla, nebyla by mohla zlomyslně přidati proti svému programu oné poznámky, která: jsouc nespravedlivá, redakci časopisu „Národ“, u českého Národa i v jiných záležitostech v podezření uváděti může. Co se pak týče toho Hankova dědictví stranu literárního spojení našeho s Ruskem, o tom bylo zapotřebí lepšího vysvětlení a určení, aby se nejevilo i v jiném ohledu podezření, tupení a snížování.*) Jsou dědictví a úřady ovšem na světě rozdílny. Čím více vynášejí, tím více k nim mnozí hrnou se. Divno ale opravdu, že podnes, ač ze času Čelakovského vědy a nauky slovanské na našich vysokých školách už asi patnáct let se vykládají přec ani kandidata není, aby se o ten Hankův úřad ucházel. Co se však mne týče, nikdo ani z mých přátel ani nepřátel nikdy neslyšel, že bych se byl tím kde nazýval, proti čemu papírový „Národ“ vystupuje tak rozhodně. Dne 21. února 1861, přinesl časopis „Lumír“ zprávu, že Aleksandra, rozená kněžna Chilkova, byvší dvorní slečna jejího Veličenstva císařovny ruské, list mně poslala, v němž mne žádá, abych známosť s Rusy v upomínku na nebožtíka Hanku, tohoto všech Slovanův ruských vespolného a vzájemného přítele

*) „Humoristické Listy“ dávají v jednom ze svých čísel na jednom místě v slovích pisateli článku „Jindy a nyní“ svému ze všech českých novin nejčetnějšímu čtenářstvu zjevně na srozuměnou, že jsem hned v prvním čísle „Národu“ za mé nesmyslné blouznění pro kyrillici pohrdlivě strhan byl. Pozn. spisovatele.

udržoval. Na redakci „Národu“ nemohla ovšem tehdá ještě nadzmíněná kněžna se obrátiti s listem svým.

Jest ale svatá pravda, že jen jedinký a všemu Slovanstvu známý ruský, moskevský časopis „Děň“ o mně se vyjádřil „заступившій мѣсто Ганки въ Прагѣ“ t. j. že jsem zaujal místo Hanky v Praze.

Já myslím, že moskevský „Děň“ mluvil pravdu, a to z těchto příčin: 1. že od Hankovy smrti ruštinu už na třetí a srbštinu na druhý rok zde na veřejném ústavu výhradně pěstuju a vykládám, 2. že po smrti Hankově od všech nejvyšších zdejších úřadův zemských nejen ruské, než i polské a srbské listiny k překládaní mně se svěřovali a svěřují; z kterýchžto příčin, že dle nejlepšího vědomí a svědomí jsem překládal, stal jsem se i přísežným translatorem u zdejšího c. k. zemského soudu.

Zde mně právě nyní na mysl přichází, že nebylo tehdá ještě v Praze, ale někde snad za Prahou, onoho Hankova dědice, co se týče literárního spojení našeho s Ruskem, když k překladu svěřen mně byl onen k Riegeru pověstný list ruského učence Hliferdinga — o němž „Hlas“, měsíce ledna 1863, mluvě o spisu jeho „Maďaři a Slované“ se vyjádřil: „kdyby zajisté vše bylo lží, slova znamenitého Hilferdinga jsou pravdivá.“

Co se však vlastně toho našeho literarního spojení s Ruskem dotýče, o němž papírový „Národ“ snad něco jiného myslel, to bylo by i kdyby Hanka živ byl, v některých záležitostech nedávné doby asi tak málo působilo, jako prospělo dlouhotrvající umlknutí těch, jež se byli původně podepsali na programě „Národních Listův“, s kterýmiž, že v některých záležitostech, a v kterých

nesouhlasili, české obecenstvo a český národ dlouho se nedozvídal. Působil-li Hanka pro své stáří a dlouholeté známosti se staršími učenci Ruskými za doby míru lépe a vydatněji, za to všichni jemu díky jen povinni jsme a ještě více i budeme. Já na jeho místě nehleděl jsem Čechům snad neprospěti. Mé jednoduché, než vzájemné poslání k Rusům, které zde v Praze po rusku a po česku na počátku roku 1862 na světlo vyšlo, a v němž Rusy na pobratřené Čechy upozorňuju a jim krajany své, české techniky a průmyslníky a jiné, kteří snad za nedlouho mimo vlasť svou, podobně jako umělci a hudebníci, náhrady hledati budou, učinilo větší šum a vzájemnější a praktičnější dojem na ruský národ, než mnohé literární spojení, než mnohý foliant a mnoha zvučná fraze; byloť toto poslání mé k Rusům přetiskováno a v ruských novinách v ohromné říši Ruské rozšiřováno a ohlášováno, k čemuž často mimo jiné i ten dodatek dáván, že se tedy Rusové k bratrům svým Čechům vezdy o radu, co zkušeným s prosbou obráceti budou, což jistě zůstane důkazem nelíčené důvěry a pravé vzájemnosti, které ani různá mínění těch, co Polákům více přejí než Rusům, nezmenší, ale spíše budeme-li nejenom k jiným než i sami k sobě spravedlivi nás všecky jen smíří a udobří.

Co se pak týče té poklony, již mne papírový „Národ“ dal, vysloviv, že by se ostatně zajistě žadný český list nezmínil o mně, kdybych své privátní náhledy, ať jsou již jakékoliv, světu vykládal, na tom mně jen as tak záležeti může, jako na tom mně záleží, zdali jen náhledy, jež papírový „Národ“ pronáší, privátními nejsou, a zdali, dle veškeré paedagogiky, nebylo by pro člo-

věčenstvo lépe, by to, co zúmyslně zlé a záhubné přísně se káralo, co však dobré a šlechetné ani úsměchem, ani vtipem a humorem se v zlehčení neuvádělo. Myslí-li však opravdu redakce časopisu „Národ“, že by ostatně žádný český list o mně se nezmínil, kdybych své privátní náhledy ať jsou jakékoliv, světu vykládal, to je na velikém omylu; nebyly by přece mnohé jiné české listy nikdy tak zpanštilého ducha, neboť zmíňovaly se o náhledech mých už tehda, když se ještě ani nevědělo, že je na světě jakýsi pan K., nynější redaktor časopisu „Národ“. Jak pravím, podobné výroky časopisu „Národ“ v živém národě nic neplatí a mne nermoutí. Já je zde jen proto umístil, abych je budoucímu pokolení zachoval. Mně těší ale přec, že jsem tak šťasten, že se dočkávám vyplnění mých ideí, jež jsem ve svém srdci tak věrně choval a zastával, které ale dle výroku časopisu „Národ“ nebyly ani hodny, by se o nich nějaký český list zmiňoval.

Mne těší, že na zvonici nově vystaveného karlinského chrámu, Kyrilu a Methodu posvěceného, zavěšen veliký zvon, označen písmem, nikoliv hlaholským, jež auktorita Šafařík s velikým zástupem svých přivrženců̊v sv. Kyrilu a Methodu připisoval, než písmem kyrilským, jež jsem po tolika let samoten na západě Slovanském tak horlivě — ač jen od mnohých za to tupen, haněn a snižován, — ošetřoval, hájil a rozšiřoval; ano písmem kyrilským, bez jehožto důkladné známosti – žádné vaše literární spojení, ani s Rusy, ani s Bulhary, ani se Srby možné nikdy nebylo není a nebude. Mne těší též, že idea má, která v srdci mém před lety vzešla, již ke konci r. 1860 jsem sepsal a počátkem r. 1861 tiskem objevil dle mého plánu se

uskutečnila a uskutečněna jsouc, Svatoborem se nazývá, jehož spolu praesidentem je i pan Palacký. Mám pak sladkou naději, že i mnohé idey mé v listu ke všem kněžím, spisovatelům a umělcům slovanského jazyka mnou naznačené, pakli jsou z pravdy a šlechetné, během času zvítězí. Redakci časopisu „Národ“ dávám tímto pak na srozuměnou, aby, odporučujíc na programě svém lásku k vlasti a národu, jakož i slovanskou vzájemnost nikdy více tak lehkovážně neodsuzovala a nesnížovala ve svém listu před českým národem těch, kteří se nikdy ani proti lásce k vlasti, k národu a slovanské vzájemnosti, neprohřešili a třeba dříve už tak jednali, jak redakce nového časopisu „Národ“ teprv jednati slibuje.

Radím také redaktoru časopisu „Národ“ aby sám budoucně zvučných frazí, — buď si to už ve francouzském aneb německém jazyku — ve svém listu neužíval, protože lid náš tomu nerozumí — a aby budoucně žádných zúmyslných náhledův k spisům, jichž ani nečte, nepřidával, aniž nepřijímal, neboť jinak podobal by se rafice na hodinách bez koleček, která jen podle větru se nastrčila a postrkuje.

Co se pak týče toho dědictví po p. Hankovi a úřadu, ohledně literárního spojeni našeho s Rusy, proti jehož mně udílení redakce časopisu „Národ“ tak rozhodně vystupuje, žádám tuže redakci, by dle své protekce buď co nejdříve ono tak výnosné dědictví a onen úřad vnutila někomu, neb udělila a to veřejně před celým českým národem, aby se vědělo o čem vlastně se jedná ve zmíněném literárním spojení, a na koho nám potom obráceti se dlužno, bych i já, přišed, pokorně pak se dozvídal, jaké spisy ten nástupce maje snad

prostředky k tomu, kněhkupectvím sobě objednává, ať už o literatuře ruské, které česká nikdy více nedohoní, neb o jiných poměrech, o kterých před tím nikdo ani zpráv slyšeti nechtěl; nenajde-li však redakce „Národu“ jiného z mladších, jenž by úřadu onoho veřejně hodnějším byl, tu žádám, by po druhé mlčíc se zastyděla, že tak málo se jich uchází ještě o úřad, s nímž ani takové jisté služné spojeno není, by se vyrovnalo sumě podobné aspoň jedné arabské cifře s nickou na konci; není třeba rozhodně vystupovati proti udílení úřadu tomu, kdo po Hankově smrti, když jiného nebylo, tak vroucně nejen úřadu, než i toho se ujímal, o čem redakce časopisu „Národ“ nyní teprv sníti počíná, i později snad mysliti bude.

Co se konečně týče snad nějakých politických náhledův, to ubezpečuju redakci „Národu“, bude-li směr její československý, že, až několik set archův papíru svého velikého formátu popíše, resultat jejího psaní nebude jiný, než je ten, jenž v brošurce mé „Rusové, Srbové, Poláci a Čechové s ostatními Slovany“ a jinde u mne je naznačen, o čem však dle náhledu redakce „Národu“ zajisté žádný český list by se zmíniti neměl, protože jen někteří lidé rozum mají v nájmu.

Věčná křivda rodí věčnou válku, a věčná válka věčně jen záhubu.

III.

Dle všeho toho, co zde předchází, poznal i poznává jasně laskavý čtenář a čeśské rozumné obecenstvo, jak rozmanité náhledy často o jedné a téže věci, o jednom a tomže předmětě se

pronášejí, i přesvědčujou se, že právě takováto rozmanitosť přivádí a přiváděti má a musí ke skoumání a tím ke konečnému poznání pravdy, která určena jenom, aby ve všem panovala a nikoliv, aby byla v otroctví aneb utlačována.

Pěkně čteme také ve všech moudrých knihách „že pravda nezaznívá rozhodně čistě a neomylně v ústech lidí, ve spisech a novinách. že třeba zkoumati, co za pravé se má; než že už sama snaha po pravdě předpokládá zkoušení toho, co za pravdu nám se podává. Nikdo z lidí na tomto světě nemá práva na tak zvanou nezvrátnou neomylnosť a kdo za nezvratně neomylného se vydává, neponechávaje i jiným svých výrokův a náhledův k proskoumání, není přítelem pravdy, pokroku a svobody, než spíše libovůle, otroctví a pravého duševního despotismu. Stává se také přečasto, když mnozí ve své mladosti od svých rodičův, vychovatelův a jiných znamenitějších osob vedeni byli k víře takové, že výroky některých z lidí za neomylnou pravdu považovány býti mají — jakmile od takovýchto nějaký výrok se pronese, že všeho zkoumání se odřeknou, u jiného však zkoumání jen na tom ustanoví, zdali výrok toho jiného od onoho domněle neomylného vyšel, aneb s jeho míněním se nesrovnává. A tak závisí často celý pokrok vzdělanosti lidské jen dílem od mínění a náhledův. Proto stává se také přečasto, že pravda do lidu a do veřejnosti dlouho dostati se nemůže, jelikož ti, jež pravdu před lidem zastávati se zdají, aneb za ochrance pravdy se vydávají, sami pravdu a snahu po ní nejvíce utiskují, obecenstvo tím balamutíce a pravému pokroku duševnímu sami překážejíce. Snad v žádném literarně činném národě neklesla z nadzmíněných příčin přímá

a rozumná úvaha na ujmu pravdě tak hluboce, jako u nás; už roku 1859 mé obrany to dokazovaly, upozorňujíce spolu i na to, že snad nikde v žádném národě vlastenští posuzovatelé neutiskovaly by nikoho ze svého kmene tak — když by ve prospěch pravdy, ve prospěch svého a jich národa jednal aneb jednati se snažil — jako u nás.

Nezbývalo a nezbývá často utiskovanému zde nic jiného, než filosofická trpělivosť aneb marné odvolávání se na novinami neb auktoritami potlačené veřejné mínění, pak na zdravý rozum a náhled lidu o tomže předmětě a když toho mezi lidem nebylo neb není, jen na úsudek a záštitu budoucího rozumnějšího slovanského pokolení. Zdali Kollára, Hanku, Šumavského, Tyla, Havlíčka a jiných neutiskovalo a nemořilo jich také více ze pisatelův — českého kmene, než z Němcův? Byl snad J. K. Tyl Němci přinucen odejíti z Prahy a potulovati se v Čechách s kočující společností? Či stěžoval sobě Rittersberg na svém loži smrtelném na zámožné vlastence z německého kmene, že o něm, v jeho nepříznivých materialních okolnostech, za jeho vlasti prokázanou službu ničeho ani věděti, ani slyšeti nechtějí?

Z toho patrno a zjevno, jak nespravedlivě a lživě v Čechách jednali a jednají ti neustále, kteří na útisk a utlačování se strany Němcův si stěžují a českému obecenstvu žalují, když sami hůře, ukrutněji a nešetrněji než Němci se svými vlastními krajany a bratry postupují a zacházejí. Chcete-li, aby jiní byli spravedlivi i k vám, buďte sami dříve doma spravedlivější, neboť přečasto nepřítel jen u vás zlobě se učí a naučí. I tak by se stávalo, kdyby kdo z Vás dle vlastní vůle byl censorem, že by nikdy a nijakž spisu

neb knížky z censury nepropustil, když by s ním v náhledech se nesrovnávala aneb jemu poněkud jen na odpor byla. V takových okoličnostech jest potom a bude vezdy jedinkou distancí posledního se odvolání k budoucnosti: zdravý rozum, náhled a poctivý úsudek v lidu ještě nezkaženém, kteréhožto rozumu kritikům a posuzovatelům samým často v čase přítomném se nedostává. Povídá Feuchtersleben ve své knize „Diätetik der Seele“: Každý původní a charakterní spisovatel dřív než k stolu se posadí, na místě kněh sebe sama se pozeptá a odpoví: on objeví věci na papíru, o kterých ti nejučenější se závistným udivením nevědí, odkud jich vzal, — objeví je s takou svěžostí, již mu mnozí závidí; — a hle tak možné originalnosti předc a zvlášt u nás tak často se nedostává.

Mnozí se prohřešují tím, že hned jen s vysoka píšou, k lidu nesestupujíce snad proto, aby jim obecenstvo zcela nerozumělo, a nerozumějíc nevědělo oč vlastně se jedná, jakoby vyšší a neobyčejné předměty, jen sekty a jednotlivce zajímati měly, k čemuž prý tedy populárnosti netřeba. O tom však ve své nadzmíněné knížce pěkně praví Feuchtersleben: „Pravou populárností nesnižuje se spisovatel k nízkosti; on povznáší nizké tím, že duchu, po vzdělání bážícímu vesměs, bez ohledu na učenost, vyšší ano i nejvyšší poznání přibližuje, pochopitelnějším a zajímavějším činí. On pracuje na velikém díle Člověčenstva, na záměru Prozřetelnosti, která, jak dějepis učiti zdá se, důmysl sprvu v jednotlivých duších k dospělosti přivádí a napotom od nich po zemi rozšiřuje dále, jako paprslek denní, s vrcholův zponenáhle údolí a roviny osvětlující.“ Jestliže tedy rozmanité pravdy tak dlouho vrstvy obecenstva pronik-

nouti nemohou, děje se to jen proto, že někteří zlobou zúmyslně zaclání.

Upřímný a věrný přítel pravdy nedá se však ve skoumání a následování jakékoliv pravdy ani posměchem, ani útiskem jakýmkoliv odvrátiti, ni tehda, kdyby z toho i utrpení zakoušel. Byli bychom nepřátelé pravdy a Toho, jenž ji, co zvláštní bytnosť věcí ustanovil, kdybychom pro nějaký účel proti ní se vyslovovali, ji utiskovali a všelijak zkrucovali, aneb proti ní třeba jakýmisi domnělými auktoritami sváděti a tím balamutiti se nechali. I časopisům nesmíme — jak jsme už se přesvědčili — slepě vše věřiti, bez skoumání; jinak byli bychom jen pouzí otroci cizího náhledu i nastala by v duševním ohledu jen hniloba mezi námi, neboť náhledy naše proti jiným, nebyly by ničím, kdyby i byly pravdivé. Když tedy časopis „Národ“ o mém „Slověninu“ dne 15. ledna 1864 následovně se vyjádřuje: „Došlo nás poslední číslo „Slověnina“ — vyznáme se upřimně, že se nás velmi nemíle dotklo, poněvadž podniknutí takové naprosto za nezdařilé pokládáme, — co má literatuře české přispěti časopis, který prý je „zábavným a poučným,“ v skutku ale není ničím než *velmi suchým slabikářem a obrancem myšlenky, mírně řečeno, aspoň utopistické*“ — tu laskavý čtenář ve své mysli také rozvážiti musí, zdali to pravda a k čemu to čelí, co časopis „Národ“ tu pověděl? K tomu cíli slušno otázku tu, ač z větší části už je rozebrána, ještě doplňky vysvětliti.

Známo je laskavým čtenářům, že už dříve někteří ze slovanských spisovatelův, jmenovitě: Kollár, Šafařík, Hanka, Šumavský, Čelakovský, kteří však už se světa odešli, za svého živobytí,

slovanská nářečí pěstovali a z důležitých příčin i jiným spisovatelům slovanským snažně radili je pěstovati. Jelikož však pestrota pravopisův učení se nářečím slovanským mate a v něm zdržuje, bylo jich, jesť jich, a bude jich vezdy jen velmi málo, kteří by jim se věnovali. Chtěje tedy, ne z egoismu, než ze čisté slovanské snahy a upřimnosti, cesty k učení se slovanským nářečím usnadniti, zatoužil jsem, jak praveno, po jednom pravopise, i započal jsem vydávati list všeslovanský, poučný a zábavný, v jehož obsah vcházejí jakž články originální, takž i články vypůjčené ze všech slovanských knih a časopisův, mající cílem slovanskou vzájemnosť, nauku atd., sprvu ve všech pravopisech a nyní jen pravopisem jedním. Jak podniknutí mé bylo jinde přijímáno a přijato, o tom dočetl se už laskavý čtenář na stránkách předcházejících. Zde podotknu toliko, že právě o tom čísle „Slověnina,“ — jež ve všech slovanských nářečích články jen jedním písmem už sděluje, o němž však za to redakce časopisu „Národ“ vyřkla, že se jí velmi nemíle dotklo, že právě o tomto čísle, napsal mně jeden bibliotékář *) rodem Srb mimo jiné i tohle:

Па налогу многе наше Господе имам Вама явити: да нам е „Словѣнин“ врло мило и добро дошло појављенѣ у књижевности наше велике матере Славіе. t. j.:

Dle vůle mnohých našich pánův mám Vám objeviti: že je nám „Slověnin“ velmi milý a vítaný úkaz v literatuře naší veliké matky Slávy. —

*) **Všechna jména takých, i těch upřímných přátel slovanského pokroku objevím příležitostně, abych je budoucímu slovanskému pokolení na památku zachoval.**

Myslím, že mně toho, kdo povážlivý, za zlé nikdy nebral a bráti nemůže, věda že intelligence vesměs jen v libosvorném spojení velikých věcí dosahuje a vykonává, a co praktické a zdárné, v tom že se shoduje. Nejen, co vědy se týče, než i v každém praktickém ohledu bylo by i takové pravopisné spojení mezi příbuznými kmeny velmi důležité. Nemluvím nikdy nepopulárně a bez důkazův, povyjasním to zase důkazy.

1. Srbové, Bulhaři a Rusové počtem 71,000.000 přiznávají se, jak známo, k abecedě slovanské, k níž základ položili apoštolové naši Kyril a Method, k abecedě tedy národní i praktičnější, než je latinka.

Západoslovanští kupci a průmyslníci, kteří obchod vedou s Ruskem, v němž v tomto ohledu jen nejskvělejši budoucnosť nastane, vědí dobře a poznávají, že se žádá a ještě přísněji žádati bude, aby tak zvané deklarace po rusku písmem slovanským se psaly, jakož, aby i adresy na listech do ruských měst, tímže písmem byly naznačovány. Tu pak každý znatel slovanských nářečí velmi dobře ví, že by každá česká adresa, psaná tímže písmem slovanským, do Rus, do Srb, do Bulhar dojíti musela, jelikož v takovém směru mluva česká nadzmíněným národům je srozumitelna.

2. Kdyby byl jeden pravopis mezi kmeny slovanskými, tu by i úředníci a jiní, jež z jedné země do jiné, od jednoho slovanského kmene k druhému přecházejí neb chodí, mohli hned k seznámení se s příbuznou řečí přistoupiti, čemuž však při pravopisech různých a při opáčné osnově pravopisu se překáží, jak to i u těch kmenův vidíme, jež latinkou píšou; n. p. Čech píše š, č, šč, Polák sz, cz, szcz; Čechu je pravidlem

psáti po š, č, ž úzké i, Poláku je to chybou i musí se psáti y; u Čechův je zase pravidlem psáti po ch vždy. . y, u Polákův a jiných je to chybou. Takové podobné protivy mnohé od učení se řečem i zradily.

3. V jazykovědě osvědčuje se spůsob srovnávací co nejdokonalejší a mezi příbuznými nářečími co nejprospěšnější.

Jak možno praktickému učiteli slovanských nářečí, vysvětlujícímu na tabuli posluchačům svým podobnosť slovanských nářečí a jich harmonii, — jak možno, pravím, tuto podobnosť a harmonii pestrotou pravopisův jasně naznačiti?

Pozná-li oko podobu a harmonii slovanských nářečí lépe, když se pišou dosavádními pravopisy:

naše, naſſe, nasze, naße, naſche, наше, *наше*, ⱀⰰⱎⰵ,
čas, čas, czas, cžas, tšſchas, час, *час*. ⱍⰰⱄ,

aneb píšou-li se tím pravopisem, jejž odporučuju a k němuž ohromná většina vládnoucích Slovanův počtem k sedmdesáti jednomu milionu, a to všichni Rusové, Srbové a Bulhaři*) se přiznávají, píšíce:

наше, наше, наше, наше, наше, наше, наше, наше,
час, час, час, час, час, час, час час?

---

*) Byť by Bulhaři právě tohoto dne, jehož tuto brošurku dopisuju v plném smyslu slova ještě nevládli, tu není možno přec už pochybovati, že za nedlouho nabudou svého přirozeného práva; neboť od šestimilionového národa, jako jsou Bulhaři, kteří po tak dráhný čas dovedli zachovati víru pravoslavnou a písmo kyrilské, jež je pohromadě udržovalo a udrželo, i bránilo jich před pádem a rozdělením, od takového národa, pravím, odrazí se každý útok, každá intriga a každý hlas Sirény,

Důležitosť jednoho písma mezi Slovany tímto ještě se dokazuje: Kdyby kdo vydal knihu nějakou učenější, která proto u lidu ani hmotné podpory hledati nemůže — písmem jen jedním, jež ohromná síla Slovanstva zná, a připojil na konci seznam slov ostatním Slovanům méně známých, než vysvětlených, tu by jistě ona kniha při oduševněné a vzešlé vzájemnosti slovanské byla širšímu kruhu slovanského obecenstva přístupnější, a tak naopak; i mohla by býti kniha taková nákladnější, dokonalejší a lacinější. Zde mně i v mysl přichází utěšená slova slavného Kollára, který ve svém spisu „o literní vzájemnosti mezi rozličnými kmeny a nářečími Slovanského národa, na stránce 8—10 toto vypráví: „Největší, překvapující podobnosť nalezá se mezi námi Slovany a starými Řeky čili Helleny. I tam byl jenom jeden národ a více nářečí, jež nejen vedle sebe žila, nýbrž se i vzdělávala, vzájemně se objímala a podporovala, totiž: jonické, aeolické, dorické a attické. Při hrách olympických četli spisovatelé všech kmenův a ve všech nářečích své spisy; věnce a odměny byly všem, kdož jich zasluhovali bez strannosti a ohledu na nářečí udělovány. V Athénách rodilý a vychovaný, atticky mluvící a píšící Thukidid plakal v mládí svém, slyše v Halikarnase rodilého a v jonickém nářečí píšícího Herodota, když svůj dějepis veřejně v městě Olympii četl . . .“

V příklad uveď to, ptám se nyní:

„Proč čeští vy kritikové Slovanům sami meze kladete v tom, v čem by jako Řeci vynikati mohli?

---

byť by i v rouše švabachském, latinském neb hlaholském se ozýval a docházel, i rozdrtí se jako such brouda o skálu.

Nesváděјte toho na jiné; vy toho vinni jste a budete, tak jako býváte vinni přečasto těch podvodných nájezdův a vylhaných úvah, jimiž pokroku a pravdě bráníte, vědě i nauce a tím i národu jaksi do hrobu pomahajíce. V přesvědčení o tom přečtěte si i tento ministeriální reskript, jenž ve Lvově už před několika lety byl ohlášen:

„C. k. předsednictví náměstnictví zdejší vydalo reskript o rusínském jazyku následujícího obsahu: Jeho Excell. pan ministr uváživ, že vliv na tvoření a vývin literární jazyka není úlohou vládní, a že jak zkušenost učí nikdy uspokojujících účinkův neměl, nařidil reskriptem od 13. března č. 1476, aby odstoupeno bylo zcela od nařízení podaného 1859 reskriptem bývalého ministra osvěty ode dne 25. července, kterýmž ustanovena byla pravidla pro budoucí vývin jazyka rusínského, aby kmenu rusínskému budoucně dáno bylo na vůli starati se o samostatný vývin svého jazyka i literatury. Knihy školní budou tištěny opět písmem kyrilským.“

Když byli, jak známo, už jednou v národě českém povstali reformatoři či opravovatelé českého pravopisu, uváděјíce mimo jiné i důslednější *v* a *ou* na místě nedůsledného *w* a *au*, tehda počali i mnozí vyjížděti proti nim, zastávajíce *w* a *au* i píšíce:

za laukau nad baudau budau baurať krowy pewné,
na místě:
za loukou nad boudou budou bourať krovy pevné.

Náš nezapomenutelný Hanka — o němž se ví, že mnoho věda, to co věděl tak vele jasně pro své stáří nevyprávěl, a že — než by náhledy své statnou zbraní zastávaj bludy zřejmě po-

rážel — ráději, jak v češtině se říká, na sobě i dříví štípati nechal (v čem ovšem, poraziv navždy v Čechách spisy svými náhled, že by auktorita více pravdy platila, jeho nástupcem býti netoužím) — zástupu přátel Slovanův pokroku radil hájiť reformu a těm, jež proti němu vyjížděli, v české kritice tak často užívanými slovy, že je to utopie, blouznění, hlouposť a oslovství zastávati *v* na místě *w*, odpověděl prý takto: když, velmožní a stateční pánové, je to utopie, blouznění, hlouposť a oslovství zastávati *v*, tak zastávati *w* jsou dvě utopie, dvě blouznění, dvě hlouposti, a dvě oslovství, protože w nic jiného není než dvě vv.

Co se týče tedy toho, co o mém podniknutí redakce „Národu“ pravila, že jí totiž nemíle se dotklo, poněvadž je naprosto za nezdařilé a utopistické pokládá, toho pra nic dbáti nebudem, vědouce, že zdravý rozum vítězí, a že zastávať ve Slovanstvě šest různých pravopisův, je šest hrozných nesmyslův.

Blažen Šumavský, že už se světa odešel. Nebyli by ti, jež mu po smrti jeho zvláště o pomník se starali, za jeho moto: „toto (kyrilské) písmo všem a přehoníme věky“, což spolu i svými kyrilicí psanými navštivenkami šířil a v paměť uváděl — o něm jen se vyjádřili, že se jich nemíle dojal, a že jeho výrok je — mírně řečeno — utopie, než byli by naň snad sami prvně kletbu vynesli. Hanka, Čelakovský a Koubek souhlasili s ním, vědouce, že ne rozumného českého lidu. než jen ve slovanštině mělkých hlav takové reformy nemíle se dotýkají a dotýkati mohou.

Redakce „Národu“ jejíž hlavní spolupracovník, jak se praví, je i p. V Zelený, řekla, jak podotknuto, že časopis „Slověnin“ není v skutku ničím než

velmi suchým slabikářem. Abych tedy dokázal, že časopis „Národ“ takovýmito výroky svým čtenářům pravdy nepraví, dlužno mně podotknouti:

Mnohému z laskavých čtenářův je jistě ještě v živé paměti, jak nepřátelé Slovanstva vynasnažovali se všemožně seslabiti a podkopati ony základy, jež posledním podnětem duchovní jednoty ve Slovanstvě býti mohou. Že pak sami čeští učenci, buď vědomky neb nevědomky ve prospěch nepřátel našich, spisy a úvahami svými napomahali, ukazuje se nyní. Když pak sám slovútný Šafařík posledním spisem svým k nepříznivé straně se naklonil — udávaje, že Kyril a Method nejsou původci písma, jež bylo jesť a bude zrcadlem důmyslu, jasnoty a rozumu, — než písma hlaholského, jež jest nejapné a mysl matoucí, a jež proto nikdy vespolným duchovním majetkem Slovanův státi se nemůže — umlkly zapsané auktority na západě úplně a zjevně, dávajíce tím na jevo svou lhostejnosť k takovým vážným předmětům slovanským. Slovútný Hilferding povyjasňuje ty vážné otázky, týkající se působení apoštolův našich Kyrila a Methoda, jich tisíciletí, písmen a důležitosti pro všechny kmeny Slovanské, a zavrhuje poslední mínění Šafaříka ve svých listech „**О Кириллѣ и Меѳодіи и тысячилѣтней ихъ годовщинѣ,**“ tak důmyslně, že všechny protivné náhledy zapsaných auktorit na západě v nivec padají. — Tyto tak veledůležité listy slovútného Hilferdinga, o němž redakce „Národu“ sama v jednom ze svých čísel dle svého privátního vědomí praví, „že je ve filologii slovanské atd, prvním nyní po Šafaříkovi,“ přeložil jsem do češtiny i uveřejnil ponejprv ve svém „Slověnině.“ Nyní zeptá se, kdo jenom pět zdravých smyslův má: „jak se to

srovnává s rozumem, když redakce „Národu“ o „Slověnině,“ který byť by mimo jiné už jen ty důležité listy slovútného Hilferdinga byl uvedl, praví, že „Slověnin“ v skutku není ničím, než velmi suchým slabikářem?

K další ještě obraně a moudrým Čechům k posouzení, připojil jsem zde na konci i program všeslovanského časopisu „Slověnin“ s obsahem vyšlých čísel, jakož i abecedu ruskou tiskovou a psací s historickým přehledem; — připojuju všechno to spolu i proto, abych budoucímu Slovanstvu zanechal památku o tom, jak spolupracovníci časopisu „Národ“ jenž i za orgán Palackého a Riegra se vydával, o té slovanské záležitosti, již se dotýkám, se vyjadřovali. — —

Nyní mně dlužno jen aspoň nakratce ohraditi se ještě proti útokům z „kritické přílohy“ k Národním Listům na mne činěným.

V kritické příloze k „Národním Listům“ totiž, měsíce února t. r. na stránce 50—52 vyskytuje se také, jak tam se myslí, úvaha o spisku mém: „List ke všem slovanským druhům mojim.“ Vidím však, že v té domnělé úvaze vane právě duch takový, jakovým už r. 1858 směšná úvaha o spisu mém „Kyril a Method nepsali hlaholsky, než kyrilsky,“ to jest písmem na základě abecedy řecké sestaveným a doplněným, v časopis Musea království českého, umístěna byla; i neměl bych už potřebí šířiti zde slov o oné domnělé úvaze v kritické příloze k „Národním Listům“ proti mně osobně namířené, než činím to jen proto, abych čtenáře upozornil na to, zdali v ní vášeň, zášť, závisť a osobní zúmysl neovladá, abych pak o tom úsudek ponechal rozumným Slovanům času nynějšího i budoucího.

Podotknu k mému ospravedlnění spolu pro důležitosť i tohle: chtěje poukázati na výbornosť české mluvy u přirovnání s klassickou mluvou slavných Řekův, ohledně daktylův, jimiž sotva v jiném jazyku tak psáti se podaří, jako v češtině, neviděl jsem potřeby upozorňovati na méně významný počet trochaeův a spondaeův, jež spolu v básnickém listu mém se vyskytují, což mně však můj pan bezejmenný posuzovatel vytýká. Ce se dotýče těch dvou pravopisných chybiček — zůstalo totiž v listu mém „zysk, pykle“ místo „zisk, pikle,“ — pro něž mne pan posuzovatel kárá, tu myslím, že rozvážiti měl, že list můj není matematika, a že tedy ty dvě pravopisné chybičky, buď mně neb sazeči aneb korektoru připsati možno; měl také, dávaje radu, aspoň věděti, že jen místrové mluvy svého kmene dovedou psáti verše tím spůsobem, jakovým list svůj napsati jsem zatoužil, což pan posuzovatel můj sám tím i dokazuje, že chtěje ve své úvaze (str 52) jen několik napodobniti veršův daktyly, několikrát notně klopýtnul. Nyní dovolí mně p. posuzovatel podotknouti, že svou domnělou kritikou spolu i na jevo dal, že je český Němec, který dovede psáti německy českými slovy, nebo slova jeho o mně pronešená: „kterak se náš novověký apoštol slovanské azbuky zná,“ = „wie sich unser moderne Apostel der slavischen Azbuka kennt,“ pronášejí úplně chod germanismu: germanisují jemu podobní posuzovatelé, soudcové a nájezdníci český národ více než ti. o nichž dříve to myslili.

Nedivím se tomu tedy pranic, že můj p. posuzovatel, co poloviční Němec, „list k slovanským druhům mojim,“ s l o v a n s k o u h a s t r o š i a d o u nazval, a že ve své domnělé úvaze i to uvedl, že

vedle naivnosti vyskytuje se v listu mém i značná část nesmírného sebevědomí ano místy i arrogance a přílišné koketování s výtečnictvím a hned na to, že čtoucímu působí můj list mnoho žertu a úsměchu. Aby laskavý čtenář se přesvědčil, jak ten pan bezejmenný posuzovatel můj nadzmíněnými výroky svými české čtenáře obelhal, uvedu zde aspoň několik veršův, jež v listu mém na str. 10—11 spolu uvedeny jsou. Čte se tam také:

Zdráví mi buďte, volám probuzen, kmenové vy slovanští:
Bratři milí, Rusové, Srbi, Bulharové pravoslavní!
Moc bude Vám s nebe dána, vy podporo Slávy budoucí.
Zdráví mi buďte také, syni rozdělené Lecha vlasti,
Vám bude dáno i Hospodinem, co usouzeno Vám je;
Toubu projevte jenom i se námi po Slávě ve vzáje
Zdráví mi buďte i Charvati, takže Slavonci, Slovinci,
Moravané i Slezáci, Slovenci milí, *Čechové vy jindy Slovanstva celého i ctitelové přeudatní!*
Zdráví mi buďte i Lužičané, i vy Kašubové též!
Zem vaše té podobá se hle arše Noea, co ploula
V místa ta, kdež Ararat nade Armenií se vypíná.
Všichni plesejte se mnou kmenové velikého Slovanstva,
Nám uže přáno nebem je hleděť hle ve zem Kananejskou!

Je možno říci o listu, v němž taková slova znějí, že jeví se v něm arrogance, koketování s výtečníctvím, naivnost a nesmírné sebevědomí? Pan posuzovatel poukazuje uštěpačně též k tomu, že prý stranu písma kyrilského osobuju si nějaké zásluhy, i uvádí na paměť jmenovitě Hanku, Šumavského a Puchmayera.

K tomu tohle podotknu: že naši drahocenní Hanka, Šumavský*) a i jiní, písma slovanského

---

*) Už r. 1840 tedy tehdá, když mně bylo teprv 12 let, vydal Šumavský „Otčenáš“ ve čtyrech náře-

význam pochopivše, jeho sobě vážili, je odporučovali a dle možnosti i rozšiřovali, vědí snad i mladší, jako to, že Puchmayer i rusko český pravopis sepsal; vědí snad ale také, že písmo kyrilské už bez mála na tisíc let před Hankou, Šumavským a jinými na světě bylo a že moudrý Kyril tehdá na základě alfabety řecké je sestavil, kterážto alfabeta opět jinde počátek vzala. Vědí i dobře mnozí, jak a jakými spisy kdo v Čechách živěji a praktičněji pro písmo slovanské působil, je hájil a ošetřoval; než nikdo z těch, jimž aspoň na úctě k našim apoštolům slovanským „Kyrilu a Methodu,“ jen dost málo záleží, nenazval touhy a snahy po jedné abecedě slovanské „azbukomanií,“ jak to můj pan posuzovatel v kritické příloze k „N. L.“ učinil, nevěda ovšem pro svůj kriticky obmezený duch a Slovanstva neznalosť, že vytisknění slovanské azbuky ze západu, bylo právě spolu hlavní příčinou toho seslabení a rozdrobení západních Slovanův na tolik kouskův a kousíčkův, které nyní v světových záležitostech sami o sobě mají asi takový význam, jako páté kolo u vozu. — Jestliže aspoň veškerou theorii nauky slovanské, jejíž základ je přec jenom pravopis a jedno písmo, na praktickou půdu přenáším, jestliže filologii slovanskou co nauku, která bohužel nyní čím dále tím více zakrňovati zdá se (už 6 ledna 1861, vyjádřil se professor Charkovské university, pan Lavrovský, navrátiv se ze svých cest po západě, čti: лекція, читанная профессоромъ Лавровскимъ въ Харьковскомъ университетѣ, 18. января

[illegible], totiž staroslovansky, ilirsky, polsky a český, kterýžto český „Otčenáš“ už i písmem kyrilským přepsaný uvádí.

1861 года, hned ve svém prvním veřejném čtení v ten smysl, že co do nauky slovanské, nabude Rus spíše něčeho z koupení a čtení kněh na západě vydaných, než ze živého suchého slova, jímž nyní nauka (filologie) slovanská na západě se vykládá) — jak pravím, jestliže filologii slovanskou, co nauku (která po bedlivém rozvážení Slovanům na západě může býti jen k prospěchu) a nikoliv, co libustku jen některých, do pořádku poněkud uvésti se snažím, tu, byť by tohle snažení mé bylo i skrovnější než jiných a snad méně patrné, nezasloužil jsem přec od mnohých krajanův mých na místě nějaké podpory, jíž i mnohý pro blaho Slovanstva i nečinný od nich nabývá jen útisk, posměch a kamení. Vím, že mnozí z těch, jež nesouhlásí se mnou, uštěpačně namítnou, proč tak mluvím. Těm řeknu: jsou a byli snad učitelové mezi vámi, kteří s kathedry vlastní předmět svůj, na němž jim ovšem méně záleželo, než na službném, přednášeli chladněji a jimž bylo to lhostejně, spali-li posluchači při jich přednášce čili nic. Já tedy proto tak hovořím, abych ze srdce k srdci mluvil. — Ulekl-li se však můj p. posuzovatel i některých slov, v listu mém se vyskytujících, a nynějších poměrův našich se dotýkajících, jež budoucnosti k posouzení ponechávám, tu ho ubezpečuju, že budoucí pokolení slovanské najde dosti materialu (už i v jeho domnělé úvaze) k odůvodnění toho, co jsem napsal. Vím však dobře, že mnozí z krajanův mých stali se úhlavními nepřáteli mými a snahy mé jen proto, že znaje věcí běh a Slovanstva povolání, opovážil jsem se ve své brošurce „Rusové, Srbové, Poláci a Čechové s ostatními Slovany,“ náhled o nešťastné bratrovraždě mezi Rusy a Poláky pronésti. Sám

p. posuzovatel můj patří k takým krajanům mým; neboť udává v domnělé úvaze své, že k výrokům, jež v listu mém pronáším, zavdalo spolu příčinu jen to, že v Čechách pro krvácející národ polský vřelé jsou sympatie, jakoby srdce mé prosto bylo všaké lásky a soucitu k pobratřenému nám národu polskému. Zde mne tedy svědomí váže ponechati nynějšímu i budoucímu pokolení k posouzení podotknutí, o němž bych už rád, ano velmi rád, slyšel mínění z úst mých osobních v Čechách nepřátel.

1) Proč chtěl sobě vzíti život statný obrance národních práv svého kmene, poslanec Smolka? Snad proto, že četl v novinách o strašném záměru Rusův? O nikoliv! — jen proto, že viděl hanebné řádění trhlých svůdcův svého kmene, jejž tím do záhuby uvrhovali.

2) Proč utek s mnoha sty jinými ze vlasti své i jeden z nejslavnějších pracovníkův na dráze literatury polské — na níž jen život a zdar polského kmene se jevil a jeví, i jeviti bude, — slavný Kořeňovský? Utekl snad před Rusy, o nichž zde na západě ty nejhanebnější rozšiřovali zprávy? O nikoliv! — Před svými vlastními bratry Poláky utíkal, jich řádění a šílení se boje a strachuje, i umřel také, jak známo, na svém útěku pozdržev se v Drážďanech.

Já se zmínil v uvedené a už před sedmi měsíci vyšlé brošurce o špatném záměru szlachcicow polských. To však nad míru některé z listův našich pobouřilo. A hle, po uplynutí šesti měsícův, uveřejnily už samy „Národní Listy“ dne 19. února t. r. v čísle 47 z Italie, z Kaprery, list Garibaldiho Hercenovi, v němž mimo jiné praví Garibaldi, že bude hlásať šlechtě polské:

Dejte zem sedlákům a vraťte ji veškeré Polsce zpět. Upusťte od toho, přisuzovati svému hrdinému boji zastaralé pohnútky náboženské. Tyto pohnútky odvracejí sympatie od Vás a vyvolávají krvavou reakci proti Vám! Ptám se nyní: proč nevystoupily některé listy naše proti Garibaldimu, že se opovažuje hlásať takové věci Polákům?

Zdali nejeví se v brošurce mé „Rusové, Srbové, Poláci a Čechové“ též vřelý soucit i k svedeným Polákům, kteří ovšem, kdyby byli jednali dle rady v brošurce mé naznačené, s založenýma rukama více byli by vykonali i sobě a jiným prospěli, než tou hloupou revolucí, taseným mečem k Slovanovraždě? V „N. L.“ vyslovilo se o mně však, že jsem v brošurce mé na Poláky horší než Muravěv, jen proto, že jsem vyslovil přání o konečném a nevyhnutelném pokoření těch, kteří, nechtějíce tvrdošijně pochopiť úlohu Slovanstva, raději ze všech stran volali i bojelačné cizince a nepřátele, by přispívali s nimi k vespolnému Rusův poražení.

Vyslovil jsem takové přání, také jen proto, jelikož jsem nahlížel nezvrátně, že by to bylo jistě i pro všechny kmeny slovanské větším štěstím a spásou, než kdyby vraždy chtiví a bojelační svůdcové polští s pomocí svých ze všech koutův světa sběhlých přátel a kamaradův už i ten jedinký a poslední nadějný a mocný ruskoslovanský kmen podkopati a podtíti dovedli.

Jakovou roli počali by hráti napotom slovanští kmenové v Evropě? Jistě, že jen takovou, jakovou hrajou nyní Poláci v Pozňani, Lužičané v Lužici a Kašubové na jižném břehu Baltického moře.

K ukončení připomenu ještě tohle: Připojí-li můj pan posuzovatel k uvedenému dříve výroku

4*

ruského profesora p. Lavrovského o slovanské nauce (filologie) na západě i to, že u nás rozumné a nestranné kritice se nepřeje, a že starší zdární pěstitelové české literatury jeden po druhém ze světa odejdou, že pak, jako i Havlíček, Tyl, Mácha, Šumavský, Klicpera, Koubek, Kollár, Šafařík, Hanka, Čelakovský a jiní, ztíže by se nahradili jen útiskem a jednáním těch, kteří zde v Čechách zacházejí s kritikou a úsudkem hůře než s nějakým hrubým řemeslem, jimž zdravý ještě úsudek lidu jako kladivem dobíjejí — tu snad nabude přesvědčení, že my Čechové o sobě nejsme už mnoho a budeme-li sami sebe nespravedlivě ještě utiskovať, že budeme ještě méně; přesvědčí se však, že takoví kmenové, kteří už sami o sobě tak mnoho nejsou, vzájemnosti potřebují spíše, než národové velicí a v světě rozhodující, jako Francouzi, Angličané a zvláště ruští Slované, kteří by vlastně, kdyby nebyli tací Slované, nějaké sympatie k nim Čechův neb Lužičanův pranic dbáti nemuseli; nahledne snad konečně můj pan posuzovatel, — nebude-li u nás pěstovati se úsudek rozumný a vzájemnosť pravá a spravedlivá i k jiným kmenům slovanským, — že nám pranic nepomůže i ta celá sympatie některých Čechův k těm polským pánům szlachczycům, kteří ubohý pobratřený nám polský lid, na komando té tajné vlády násilně zaváděli, čímž i literatura, tento pravý květ polské národnosti, vadne, blahobyt polské země klesne a lid polský hyne a seslábnul.

Možno však ostatně, že mnohý Čech, jenž vřelejší má sympatie k cizému než ke svému i toho času se dočká, že raději, podá ruku k smíření bratr Polák, bratru Rusu, než mnohému

jindy velmožnému Poláku, třeba z erbu Niemamchłopów, který ruky nepodal by ani tomu Čechu, jenž jako můj pan posuzovatel měl s ním tak vřelé sympatie. Možno také, že mů panj posuzovatel (jehož spůsob mluvení — tomu spůsobu mluvení p. Hálka se podobá) řekne, že Čechové sobě jsou dostateční, že takové vzájemnosti nepotřebují, a že snad nad jiné kmeny slovanské už v mnohém vynikají, jako n. p. v umění dramatickém, v kterém prý už nyní máme abychom tak se vyjádřili českého Šekspira en miniature t. j. v maličkosti: tu vida takovou hloupou pýchu jeho a nechtěje se s ním dále stýkati; věda pak, že mezi slepými je i jednooký králem prozatím ustupuju.

Dle všeho toho, co v knížce této uvedeno, nahlíží laskavý čtenář, že se sluší a patří, klásti vše na váhu a rozvažovati i to na mysli, co veřejně v novinách se posuzuje, aneb nabízí a jak zvláště úvahám bez podpisu u nás věřiti možno.

Co do vzájemnosti slovanské, poznává laskavý čtenář, že vzájemnosti slovanské vedlo a vede se podnes ještě často tak ve Slovanstvě, jako onomu zrnu v evangeliu, které rozséváno jsouc, padlo na skálu i nevzešlo; dlužno nám tedy nedbati zacpaných uší hlav nechápavých a srdcí neslovanských, i hledati však neustále vzájemnosti slovanské úrodné půdy v srdcích cizým duchem ještě nepronikNutých, jakož i u pokolení mladšího, které reformu takou jednou živě pochopí, přijme a uskuteční. — Vy pak, rádcové, posuzovatelové a kritikové v Čechách, chcete-li lidu dle pravdy k prospěchu posloužiti, naučte se dříve tomu, co je a k čemu je úvaha, které jako na nějakém jarmarce tak často zneužívate, že už před ne-

dávnem se zdálo, že od nás na vždy se vystěhovala, bankrot zde na vždy učinivši. Nemluvte v novinách rozvláčně, zbytečně a marně o demokracii a aristokracii, nic z toho, jak jasně vidíte, nevzejde; nechte učiti raději humanismu, přejte napomáhati k vítězství pravdě, která plyne z rozumu; neutiskujte ji sami hůře než barbaři, a vychvalujíce vzájemnosť slovanskou, která literární a hmotná býti může a býti má, sami ji nešlapte nohama svýma, aby se neřeklo nad hrobem vašim, že mluvivše za živa o demokracii a aristokracii, nebyli jste ani spravedliví demokrati aniž šlechetní aristokrati, ani to ani ono, a že majíce v rukou žezlo, nebyli by jste dozajista lepší než despoti.

Spor o potřebě jednoho písma všeslovanského mám už za rozřešený a ukončený; nebudu se poušstěti už do žádných více hádek; to však, co ještě dále zejmena čeští posuzovatelé a spisovatelé proti touze a snaze mé napíšou, budu sepisovati v tichosti, abych to budoucímu pokolení slovanskému k posouzení jen zachoval.

V politických záležitostech a vznikajících sporech budou však tanouti vezdy povážlivému vlastimilu na mysli otázky: oč jedná se v této záležitosti, v tomto neb onom sporu politickém? — jakými příčinami vznikly ony spory a jaké jsou náhledy opáčných stran o nich a zbraně k jich umíření? — na kterou stranu kloní se ve vzniklém sporu nepřátelé naši? jaké prospěšné neb záhubné následky mohlo by míti a mělo by vítězství té neb oné strany pro pravdu a národ náš? Dlužno také pozorovati z jakých pramenův zprávy se čerpají, zdali té neb oné straně z pří-

znivých neb nepříznivých aneb konečně i z kalných, z nichž vezdy jen vášeň nabírá*).

---

*) Zde bude právě na místě uvedu-li stranu toho i příklady. „Národní Listy“ sdělily ve čtvrtek dne 18. února 1864 v čísle 46 v denních zprávách pod nadpisem „*Vstal jest z mrtvých*,“ tohle: As před dvěma roky vyskytla se ve veškerých téměř časopisech zdejších i zahraničných zpráva, že známý a výtečný violinista pan Antonín Štamberg jistým ruským plukovníkem šavlí byl ťat do hlavy, čehož následkem zemřel. Zpráva tato později byla odvolána; ještě později však přišly „úplně bezpečné“ zprávy z říše baťuškovy, že pan Š. přec rozsekán byl a zemřel. Nemýlíme-li se, odbývala se také zádušní mše, aby otec nebeský pana Š. přijal na milosť a popřál mu spasení. Mnohá slze přátel Štambergových věnována zvěčnělému; přáli jsme ubohému lehké odpočinutí. Tak odpočíval Štamberg v chladné Rusi, kde se mu velmi dobře vedlo, jak nám alespoň včerejšího dne sám osobně v Praze, kamž předevčírem večer z Astrachánu přibyl, vypravoval. Že zpráva o řečené affaiře s ruským důstojníkem byla pouhou bajkou, netřeba dokládat“. — Byla tedy, jak vidno, nadzmíněná zpráva tak pravdivá, jako mnohé jiné zprávy o Rusech a jako bude asi ta zpráva pravdivá, již časopis „Národ“ dne 15. prosince 1863 uvedl a již horší zprávy ani „N. L.“ ani „Hlas“ neuveřejnily. Uvádí totiž „Národ“ tohle: „Řádění Ganeckého staví se po bok všem surovým činům bujné soldatesky. Muravěv zná své lidi, a poslal ho do Lomže, aby tu potlačoval povstání. Kterak úkol svůj vykonávati započal, vypravuje dopisovatel „Cz.“: Ganecki přijel 13. listop. do

A tak, jakož každá vášeň, takž i každá zúmyslná a nespravedlivá strannosť mívá zlé následky v zápětí. Není k tomu zapotřebí, než nezkaženého srdce a pěti zdravých smyslův, by se poznalo, že jedná ten už špatně, kdo k docílení nadvlády, nad jiným, proti silnějším, s nimiž moudré a mírné dorozumění lehké a možné, slabších ponouká, čímž i jich smrti vinen jest, že padše z návodu na bojišti tím ni vlasti, ni národu neprospěli. Tohoto věku je už dorozumění aspoň mezi příbuznými kmeny nejen možné, než i nevyhnutelné.

Laskavý čtenář prospěje pak vezdy sobě a pokroku více, když dle možnosti všechny strany mezi sebou dle svého zdravého rozumu porovná, a té napotom jen se přidrží, která dle jeho nejlepšího považení je pravdě nejpodobnější a při tom nejupřimnější a nejšlechetnější. V ostatním pak je vezdy lépe nevěřiti v pravdu, než věřiti v lež. A jakož víra bez skutkův slepá jesť, takž i vlastenectví bez skutkův, rozmyslu a přesvědčení zůstane jen kusé a domnělé, neplatné a ničemné.

---

města, bil a brozil na potkání, zvěstoval shluklému lidu veřejně své ukrutné poslání, a rozkázal, aby padnouce na kolena za cara se modlili; což když pomocí kozáků se stalo, dal tutéž chvíli zatknout přes 150 osob vážených a bohatších, dal je bíti, a propustil pak některé za výkup. Na to odbyl prohledávání tří kostelů, a když v těch ničeho nenašel, dal vyvrátiti kříž, nade městem postavený". — A tak stává se na tomto světě, že vášnivci vezdy hned každý vyslovený zlomysl a výmysl, co skutečnou pravdu o těch rozšiřují, k nimž zjevnou chovají zášť. Podobně i zahraniční Němci o Češích r. 1848 ty nejhanebnější a nejbroznější zprávy rozšiřovali.

písmem latinským i kyr
A. Th. Hilferdinga listy o dni té-
slovanských „Kyrila a Me časy ve
písmenech a důležitosti
slovanské — česky latin
Bulharina Petka Stefanova čiv.
sopisu „Pozor“ za redal
— bulharsky a česky.
Илирство, Југославенство, Хр
Matice Slovenska a její stan v a jiné
tinkou a z části kyrilicí)
To serske Tovarišstvo, co vo pvěnina“
(v nářečí dolních Lužič zumitel-
tinským a dílem kyrilsk

*) Úplná čísla „Slověnina“ za ну 1863
stati ještě za 5 zl. r. č. i тарином.

☛ По узроку пляду њихову
похвалу и славу ће излазити риловим
словима, коих се веħ держи и и Ру-
си, у големом и недобитном изясненіе
свію рѣчій, коих Славенски ч
Сваки предплатник ħе ампарску
с историчним прегледом, на к и басна
славеских племена у руском
Годишњу предплату на а по го-
дине: 2 фор. 50 нов. — изван даватель:
Феодор Ивановиħ Езбера. У
Чим више „Словѣнин“ еніи.

У Златноме-Прагу.

Позив *cení na všeslovanský list:*

›VENIN“ ZA ROK 1863*).
ВѢНИНЪ“ ЗА ГОДИНУ 1863*).

:ex Чьрноризца Храбра — starobulharsky.
eho děti, malé podobenství pro velké
ny a národy — kašubsky, polsky, česky
ılharsky — pismem kyrilským.
„О Словѣнехъ“ — starorusky.
ači — v nářečí Slovjincův v Pomoří.
— ves nedaleko Gdonska — kašubský.
o Stolymach (velikánech) — v nářečí
ıtkův v Pomořanech.

Стихотворенія = Básně:

ɔravdě — po česku latinkou a kyrilicí.
ıaději — po česku latinkou a kyrilicí.
ze Šternberka. Báseň v upomínku na
ıé vítězství, jež Čechové a Moravané
šesti sty lety nad Mongoly obdrželi —
esku latinkou a kyrilicí.
t. j. vdova, báseň v nářečí makedonských
arův.
slovanským druhům mojim, list ve 2097
ylech — po česku latinkou.
вославна — srbsky.
грича Церквеняка — slovinsky či krajinsky.
амъ — velkorusky.
CXXXII — po jihorusku.
ı пѣсмя — severovýchodně bulharsky.
›накъ армосанъ — makedonskobulharsky.
— slovácky.
a Методу — česky.
ɔ барби — hornolužicky.
спиванье — dolnolužicky.
ньива — kašubsky.
нива — polsky.
Славству на ново лето — srbsky.
ая пѣсня — malorusky.

brozňější zprávy rozšiřovali.

Аа Ѣѣ *Ѣѣ*, (*Іі*, Йй *Йй*,

ě i j

Яя Пп *Пп*, Кт *Шш*, Щщ *Щщ*,

p l šč

Тт *Шш*, Зз *Зз*. Жъ *Бь*.

z ˇ

slovanskýc

Дри кожь чарами а

рьзы чита...

